GERGEF

Edebiyat Dergisi

Yıl: 5 Sayı: 31 Kasım-Aralık 2026

Yeniden...

GERGEF
Edebiyat Dergisi

YIL: 5 SAYI: 31 KASIM-ARALIK 2026

Ebru, kitre veya deniz kadayıfı gibi maddelerle yoğunlaştırılmış su yüzeyine, sığır ödü ilave edilmiş suda erimez doğal pigmentlerin at kılı ve gül dalından yapılmış fırçalarla serpildiği, oluşan desenlerin kağıda aktarıldığı geleneksel bir Türk kağıt süsleme sanatıdır. (DİA) Görseldeki ebru deseni, genellikle gökyüzü veya su hissi vermek için tercih edilir. Üç adet lale motifinin ise Türk kültüründe ve geleneksel sanatlarda önemli bir yeri vardır.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
RECEP ŞEN

EDİTÖR
AHMET KAFKAS

YAYIN KURULU
RECEP ŞEN
AHMET KAFKAS
MEHMET OSMANOĞLU
AKİF DUT
EMRE KOÇ
HASAN DİKMEN
ÇAĞLAR SARITAŞ
BURAKCAN EROĞLU

SON OKUMA
AKİF DUT

TASARIM
EMRE KOÇ

GERGEF WEB
www.gergefedebiyatdergisi.com

E-POSTA ADRESİ
gergefedebiyatdergisi@gmail.com

SOSYAL MEDYA
İnstagram: **@gergefedebiyatdergisi**
Twitter: **@gergefedebiyat**
Facebook: **@gergefedebiyatdergisi**

YAYIN TÜRÜ
Süreli Yayın
İki Aylık e-dergi

Dergimiz iki ayda bir kendi internet sayfasında E-Dergi olarak yayımlanmaktadır, ücretsizdir. Yayınlanan eserlere telif ücreti ödenmez. Gönüllülük esastır. Eserlerin hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. Gergef Edebiyat Dergisinden yapılan alıntılarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

HER DEM YENİDEN DOĞARIZ, BİZDEN KİM USANASI?

Değerli dostlar, daha önce Gergef Edebiyat Dergisi için kısa bir mola vereceğimizi duyurmuştuk. Bu kısa molada yeni yol haritamız üzerine kafa yorduk. Hem sayfa düzeni hem de muhtevasıyla güzel olanı yakalamanın yollarını araştırdık. Sözün özü; bu kısa molanın ardından daha özgün ve kaliteli bir yayın için yeniden enerji toplayarak yolumuza kaldığımız yerden devam ediyoruz. Bu süre içerisinde dergimizin yayınına devam etmesi noktasında bizleri arayan, mesaj gönderen okurlarımıza, yazar ve şair dostlarımıza teşekkür ediyoruz. İşte birlikteyiz ve 31. sayımızla tekrar sizlerle buluşmanın sevincini yaşıyoruz.

Yeni dönemde, dergimizin bütün yükünü omuzlanan yayın kurulumuza yeni arkadaşlarımızı kattık. Yepyeni bir heyecanla kaldığımız yerden edebiyat yolculuğumuza devam edeceğiz. Bundan sonraki dönem için daha özgün, daha kaliteli bir dergi çıkarabilmek adına yayın kurulu olarak önemli kararlar aldık.

Sayfa sayımızı belirli bir standarda bağlıyoruz. Yine özel sayılar ve özel dosyalar çıkaracağız. Dergimize eser göndermek isteyen dostlarımız için yayın politikamızı ve yayın ilkelerimizi belirledik. Gergef Edebiyat dergisi bir mektep olsun istiyoruz, başından beri arzumuz buydu zaten. Biz; insanların dergide eserlerini yayınlayıp, sosyal medyada paylaştıkları bir platform değiliz. Etkileşim ve iletişime önem veriyoruz. Bundan önceki sayılarımızda bunun meyvelerini aldık. Aramıza birçok yeni yazar dostumuz katıldı ve bizimle irtibatlarını hiç koparmadılar. Özellikle genç yazar dostlarımızı burada zikretmek isterim. Genç kardeşlerimizi teşvik amacıyla bundan sonra da onların eserlerini yayınlamaya gayret edeceğiz.

Az, öz ve kaliteli eserlere yer vereceğiz. İnceleme-araştırma, deneme, öykü, şiir, söyleşi, gezi ve şehir yazıları, kitap tahlilleri ile ilgili eserlere her zaman sayfalarımız açık olacak. Yeter ki yazdıklarımız edebi kıymete haiz olsun… Eser yayınlama kriterlerimizi web sayfamız üzerinden duyurduk. Gelen eserleri bu kriterlere göre değerlendirip yayınlayacağız. Bu mola sürecinde dergimizin web sayfasını da güncelledik. Web sayfamız bir arşiv niteliğinde oldu. Web sayfamıza girerek, yayınlanan tüm sayılarımıza rahat bir şekilde ulaşabilir, dostlarınızla da paylaşabilirsiniz.

Bu yolculuğa çıkarken dergimizin ilk sayısında şunları söylemiştik: "Edep ve edebiyatı önceleyerek çıktık bu gönül yolculuğuna. Çilesi çekilmemiş, kuru iddialarla dolu malayani sözlerin gürültü kirliliğine bürünüp havada uçuştuğu bu dünyada gönül sesimizin dost gönüllerde yankı bulmasıdır dileğimiz. Sözün gücüne inananlardanız. Söz odur ki gönle ferahlık düşüre, söz odur ki kardeşliğimize vesile ola. Söz odur ki Yunus diliyle, 'Bu cihan cehennemini, sekiz uçmağ ede.' Süslü sözler değil, gönle dokunan, gönül gergefinde işlenen, edebi derinliği olan sözler yer alsın istiyoruz sayfalarımızda." Yine aynı yerdeyiz. Bu duygu ve düşüncelerle yolumuza devam ediyoruz, devam edeceğiz.

Muhabbetle kalınız efendim.

Recep ŞEN

Genel Yayın Yönetmeni

GERGEF
Edebiyat Dergisi

BU SAYIMIZDA

03 Her Dem Yeniden Doğarız, Bizden Kim Usanası?
Recep ŞEN

06 Saat Yenilenmesi
Yasin MORTAŞ

07 Yalnızlık Ezgisi
Akif DUT

08 Gönül Gemisini Saldım Ummana
Recep ŞEN

11 Sevdalarım Türkmence
Ali PARLAK

13 Tahmis Hasbihalleri Ayıntap'ta Kıpçak Ruhu
Bengisu F. DEVELİ

15 Gözyaşı Sağanağı
Ali AĞIR

Vitrinde Görülen Yabancı
Ahmet KAFKAS
16

Kavanoz Dipli Dünya
Alparslan KILINÇ
17

Mardin'de Sevdiklerim Yahut Taşların Dili
M. Nihat MALKOÇ
19

Gümüş Aynadaki Tebessüm
Yunus POLAT
21

Tip Ve Karakter Olmaları Açısından İnsanlar Günümüz İnsanı
Ramiz AYDIN
24

Sözde Unuttum Seni
Yunus LAÇİN
27

Kültürel Hafızanın İzinde
İhsan Fatih POLAT
28

Portakal Çiçeği
Burakcan EROĞLU
29

Aşık Namazoğlu: Hayatı, Eserleri ve Şiir Sohbeti
Haluk TANRIVERDİ
34

Bir Pazar Serenomisi
Yavuz DİNÇ
37

Bir Mucize
Ülkü Duran BULUT
41

Suyun Yandığı Menzil
Halil İbrahim ÜNLÜ
43

Böyle Buyurdu Kalbim
Mustafa IŞIK
44

Eşhedü: Unutuşun Kıyısında Bir Kalbin Şahitliği
Nilüfer AKINGÜL
46

Güzide Zaman
Cihat BARIŞ
52

Sen ve Bendeki Sen
Seher ERCAN
53

Beş Perde Tek Ayna
Fatih YILMAZ
55

Camın Ardından Gördüklerim
Tuğba ERGEN
57

Ateşkes
Kiraz BAYRAM
59

Seyr-i Âlem Köşesi: Bursa Ulu Camii
Fatma SÜMER
60

SAAT YENİLENMESİ
YASİN MORTAŞ

yine duy
kemiğin ruhla çatırdadığını

duy ki
akıldan taşan aşk bir deniz yenilenmesi gibi kalsın

yine yan
-önceki yanışı unutma-
kanla kabaran ateş
bir güneş silkelenmesi olsun
dağıldığın zamanlara

ve sen
iyilik saatleri tutan
bakışları su olan insan
şırılda ve durul

biliyorsun
göz
bir damladır dirilişten
onun için
sessizce mayalan
uzağa gidişlere

ben demiştim
/yine/
dağların dökülse de
göğünde sahih yanışlarla çoğal

kalbinde
unutulmuş bir aşk tekrarı kalmasın

YALNIZLIK EZGİSİ
AKİF DUT

ellerine sinen yalnızlık ezgileri sustuğu vakit
aralanır mı tozlu sayfalarda unuttuğun düşlerin kapısı
yağmurlu gün batımlarında aşka ayna kıl beni
ki bulayım bu muammanın cevabını
kimin duası gözlerinden düşen ilk cemre
ve bileyim nereye sığınır geceleri yorgun gölgem

dinince ihtilalleri yarım kalmış denizlerin öfkesi
bir med cezir tedirginliği dökülür kuşların kanadından
ayaklanır yakamozların teninde hüznün kırık şarkısı
dağınık saçlarıyla bir dolunay geçer içimden
sonra vakit biraz akşam biraz kurşuniye döner

dilime dolanan mısraların onulmaz sancısı
kimsesizliğin kıyılarını talan ederken
neden payıma düşen her çiçek seni hatırlatıyor
hüzün artığı gecelerden dönen de kim
ve kim sürüyor vedanın kızıl rengini sözlerime

ihtilalleri yarım kalmış bir deniz kıyısında
dağılırken gözlerimden kaçak uykuların tedirginliği
ve kımıldarken yırtılan ağlarda mahcup bir serinlik
kalk ve aşka ayna kıl beni
yankısını bulsun içinde çağlayan türküler
tuz kokuları savrulurken saçlarından
çığlık çığlığa susan mısralardan anla ki
vakit bir veda öncesi ve biraz ikindidir...

GÖNÜL GEMİSİNİ SALDIM UMMANA

RECEP ŞEN

Bir Karadeniz çocuğu olarak Karadeniz'in kıyısından yazıyorum bu duygu ve düşünceleri size. Yakakent sahilinde, limandayım. Tepelerinde martılar uçuşan balıkçı motorları gelip geçiyor önümden. Temiz havayı ciğerlerime çektikçe sanki gözümün önü daha da berraklaşıyor. Göğün rengi; denizi maviye boyamış, arkamda ise yemyeşil bir doğa... Kayaların üzerinde oturup Karadeniz ile söyleşmekte, gönül gemisini gam deryasında yüzdürüp durmaktayım. Yahya Kemal dizeleri düşüyor yâdıma, okumaya başlıyorum; dalgalar sesimi alıp uzaklara götürüyor:

Çıktığın yolda, bugün, yelken açık, yapyalnız,
Gözlerin arkaya çevrilmeyerek, pervâsız,
Yürü! Hür mâviliğin bittiği son hadde kadar!
İnsan, âlemde hayâl ettiği müddetçe yaşar.

Sahilinde yaşayanlar için hayattır deniz. Bir yanı acı, bir yanı tatlı hayat… Kâh neşeyle, kâh hüzünle akar gider gözlerimizin önünden. Bizim buralarda ekmeğini denizden çıkarır balıkçılar. Deniz onlar için ekmek kavgası, alın teri, doğayla mücadele demektir. Bazen de trajedidir çünkü birçok insan sevdiğini onun soğuk sularında kaybetmiştir. Bu kaybediş acısı, dalgaların uğultusuna karışmış ve hiçbir zaman o çığlıklar susmamıştır.

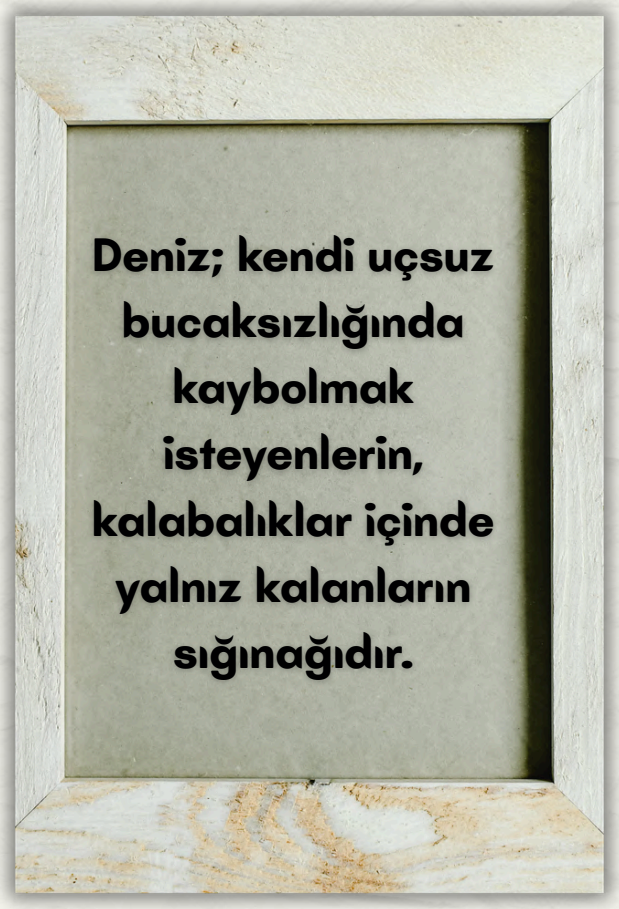
Deniz vatandır, Mavi Vatan. Barbarosların, Turgut Reislerin donanmasıyla ufuklarda gözüktüğü Mavi Vatan... Bu maviliğin içerisinde tarih yolculuğuna çıkar, kendimizi o gemilerin güvertesinde buluruz. Mavi sulardan; leventlerin tekbir seslerini işitiriz. Top sesleri, kılıç şakırtıları gelir sahile. Sonra şairle birlikte gözlerimiz ufukları tarar, şu dizeleri haykırırız:

Deniz ufkunda bu top sesleri nerden geliyor?
Barbaros, belki, donanmayla seferden geliyor!..
Adalar'dan mı? Tunus'dan mı Cezayir'den mi?
Hür ufuklarda donanmış iki yüz pâre gemi
Yeni doğmuş aya baktıkları yerden geliyor;
O mübârek gemiler hangi seherden geliyor?

Deniz, bizim gönlümüzdeki dinmek bilmeyen yangını ifade eder. Gönül denen o cevheri, içimizde sonsuzluk hissi çağrıştıran denizle özdeşleştiririz çoğu zaman. Necip Fazıl üstadın ifade ettiği gibi suyun içinde gizli ve pırıltılı bir yol açılır bize:

Nizam köpürüyor, med vakti deniz
Nizam köpürüyor, ta çenemde su
Suda bir gizli yol, pırıltılı iz
Suda ezel fikri, ebed duygusu.

Ruhumuzu saran özgürlük duygusunu denizlerden alırız, sırlarımızı ona açarız. Çünkü Karadeniz çocuğuyuz biz. Deniz; sırdaştır, yoldaştır bu coğrafyada bize. Onun sahiline her varışımızda yeniden doğarız. Bir tutkuya dönüşür onun özgür maviliği içimizde. Bizim maceramız onun macerasıdır. Bize kendimizi

gösteren aynadır o. Sevdamız, derdimiz, çilemiz onun gibi uçsuz bucaksızdır. Biz bu denizde kaybolmuş, bu denizde kendimizi bulmuş, hayatımızı bu denizde anlamlandırmışız. Hakikat denizinden bir damla olduğumuzun farkına varmışız Karadeniz'i her seyredişimizde.

Damla, denizden ayrı düştüğünde kurur; denizle kucaklaştığında ise artık damla değil, denizin ta kendisi olur. Bu engin denizde yüzmeyi bilmeyen boğulur, varlığından vazgeçen ise suyun üstünde yürür.Bu yüzden damlamızı denize bırakmışız, denize ait olduğumuzu hiç unutmamışız. Karadeniz bize bu dünyadaki varlığımızın bir damla su ile başladığını, ait olduğumuz yerin ise o büyük hakikat denizi olduğunu hatırlatmıştır hep. Onun için parça buçuklara değil, bütün olana; geçici olana değil, asıl olana dönmek isteriz.

Denize kıyısı olan şehirlerin bizim gönül dünyamızda ayrı bir yeri vardır. Her sabah denizin serin nefesiyle uyanır bu şehirler. Dalgaların ritmiyle atar kalpleri. Gemiler uğrar limanlarına farklı coğrafyalardan. Bilinmez şehirlerin hikâyelerini taşırlar güvertelerinde. Hasret şarkılarına beste olur birbirine karışan martı çığlıkları, vapur düdükleri, dalga sesleri. Sahil boyunca uzanan sokaklardaki evlerin pencereleri umuda ve sonsuzluğa açılır.

Huzur ve ebediyetin sığınağı bilmişiz biz denizi. Üzerine serilen gurup vaktinin kızıllığını seyrederken ferahlık bulmuşuz. Bizi Yaradan'ın kudretini görmüşüz onda. Engin sularında kulaç atarken, hiçliğimizi kavramışız. Ufuk çizgisini denizin bitişi değil, cesur yürekliler için yeni bir başlangıç ve özgürlüğün çağrısı bilmişiz. Bu yüzden deniz; kendi uçsuz bucaksızlığında kaybolmak isteyenlerin, kalabalıklar içinde yalnız kalanların sığınağıdır.

Deniz kıyısında alırız soluğu bu dünyanın gam ve kasavetinden kurtulmak için. Gözlerimiz dalıp gider suyla gökyüzünün kavuştuğu uzaklara. İlahi bir dekor sergilenir önümüzde. Hür maviliklere yelken açarız, ruhumuz genişler. Bir de musikisi vardır denizin, omuzlarımızdan dünya yükünü sıyırıp, bizi sonsuzluğa kanatlandıran. Bu musiki şairi cezbeder ve şöyle der:

Som gümüşten sular üstünde, giderken ileri
Tâ uzaklarda şafak bir bir açar perdeleri...
Mûsıkîsiyle bir âlem kesilir çalkantı
Ve nihâyet görünür gök ve deniz saltanatı.

Şehir hayatının dayatmaya çalıştığı sıkıcı yaşam tarzına ve insanı boğan havasına karşı doğaya çağırır bizi deniz.

Sınırlarımızı aşmayı ve özgürlüğün tadını öğretir bize. Onun, gönül sahilimize vuran beyaz köpüklü mavi dalgalarıyla içimizdeki coşku dolu dünyanın farkına varırız. Ruhumuz arınır, yaşama sevincimiz artar, can içinde can buluruz. Şair ne güzel anlatır bu duyguyu: "Aşk bir şem'-i ilâhîdir, yanar deryâda bile..." Karadaki anlamsız ve basit hesaplardan yorulan ruhumuzu, her defasında sahil-i deryaya kaçarak sonsuzluğun kollarına bırakırız.

Denizi seyrederken o maviliğin ortasında kendimizi bulur, adeta kayboluruz. Kabaran dev dalgalar içimizde kopan fırtınaları hatırlatır. Biz aslında sulara bakmayız denizi seyrederken, kendi içimize bakarız. Şair, bu duyguyu ifade etmek için şiirine şu mısraları yerleştirmiştir:

> Dalga kıvrımları ardında büyür tenhalık
> Başka bir çerçevedir, git gide dünya artık.

Denizin yüzeyi bize ne kadar tanıdık ve aydınlık gelse de dibi o kadar kapalı ve gizemlidir. Bir başka muamma yaşanır onun derinliklerinde. İnsanın içi de deniz gibidir; üstünde fırtınalar kopsa da derinlerinde her zaman anlamlı bir sessizlik saklıdır.

Dalgaların kumsala serdiği beyaz köpükler, kulağımıza gelip geçici varlıklar olduğumuzu fısıldar. Gelimli gidimli, önü sonu ölümlü dünyada yaşıyoruz. İnsanız, fâniyiz, yeryüzünde kalıcı değiliz. Gözümüzün önünden masmavi sular akıp geçtikçe, dalgalar kıyıyı acımasızca dövüp geri çekildikçe bize nimet olarak verilen zamanın ne kadar çabuk geçtiğini fark ederiz. Sular akar, zaman akar, ömür de akar. Deniz kabristana benzer; içine gömülen binlerce sırrı, söylenememiş sözleri ve yarım kalmış vuslatları kimseye hissettirmeden derinliğinde uyutur.

> Dünyada sevilmiş ve seven nafile bekler;
> Bilmez ki giden sevgililer dönmeyecekler.
> Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden,
> Birçok seneler geçti; dönen yok seferinden.

Güneş ağır ağır alçalırken, denizin rengi maviden kızıl bir hüzne, ardından da gecenin habercisi koyu bir laciverte dönüşür. Ufuk çizgisi karanlığın içinde eriyip gider. İçimizde yankılanan dalga sesleri, suların yüzümüze çarptığı tuz kokusu ve maviye boyanmış kelimelerimizle ayrılırız denizin kıyısından. Her insan kendi içinde bir deniz taşır; kiminin kıyısı sakin, kiminin derinleri fırtınalı...

SEVDALARIM TÜRKMENCE

ALİ PARLAK

GERGEF
Edebiyat Dergisi

Ant içmiş Oğuz Ata'm, mavi göğün altında
Ululaın duası Ulu Tanrı katında
Göğe açılan eller, yere düşen kar olsun
Dedem Korkut ses versin Tanrı Türk'e yar olsun
Kızılelma'dır yolum kıvrımı kıldan ince
Anayurdum Türkistan, ana dilim Türkmence
Anamın ak sütüdür Türkçe derim türkümü
Tarihi vesikadır Çinliye sor kırkımı
Kırk çeriyle Çinliye kâbus gördüren benim
Sakarya'da Yunan'a tekmil verdiren benim
Kürşad Ata mayalı Bilge Kağan yüreği
Türk'ün nefes alışı titretir yerküreyi!
Oğuz töreli boylar durur toyda halaya
İlaç olur ezgiler beşikteki balaya

Yıllar var ki ayrıyım kurt nefesli boylardan
Selam getirin kuşlar Tuna'dan Altaylardan
Kuşların kanadında yuvalanan sızıyım
Bin hasrete bir vuslat yetmez ama razıyım
Geleceksen şimdi gel koma başka bahara
Hasretinle yanıyor bak kaynıyor Buhara
Gözler Tanrı Dağı'nda, Toroslar 'da ellerim
Gelmezsen küle döner asırlık hayallerim
Alev alır yanar Merv, Balasagun tutuşur
Göl olur Taklamakan, Karakum Çölü üşür
Karabağ can parçası, Kerkük yürekte yara
Tut elimden Aybala'm ulaştır beni yârâ
Uygur, Kazak, Kırgız bir, bir ağacın dalları
Kök salsın da dünyayı sarmalasın kolları

Ben ki Türk'üm Türkmen'im, pusatsızım, atsızım
Mahtumkulu benimdir, Yurdakul'um, Atsız'ım
Hakan benim, Başbuğ ben, ağır boynumdaki yük
Yunus'um, Yesevi'yim, sevgim öfkemden büyük
Ölsem de ödün vermem muradımdan, ülkümden
Türkmence sevdalarım, ne mutlu ki Türk'üm ben
Türk'ün olduğu yerde kimliklere bakılmaz
Adalet tez verilir zulmün adı okunmaz
Mazlumların ilacı mağdurların çaresi
Dalga dalga dünyaya yayılsın Türk töresi
Gönüllerde mayalı Türkçe ülkün olacak
Asra yemin olsun ki yarın Türk'ün olacak
Türk varsa Devlet vardır Türksüz coğrafya mezar
Çırpınsın Karadeniz taşsın köpürsün Hazar
Kızılelma'dır yolum kıvrımı kıldan ince
Hayallerim hudutsuz, sevdalarım Türkmence

TAHMİS HASBİHALLERİ AYINTAP'TA KIPÇAK RUHU

BENGİSU F. DEVELİ

Güneş, Ayıntap'ın o her taşı tarih kokan sokaklarından çekilirken, gökyüzü mor ve kızıl bir kadifeye bürünüyordu. Yazar, adımlarını o asırlık yüksek tavanlı Tahmis Kahvesi'ne doğru attı. İçerideki ahşap kokusu, 1635'ten beri bu kubbe altında soluklanmış tüm dervişlerin ve şairlerin sükûtunu taşıyordu. Bakır cezvede ağır ağır pişen Menengiç Kahvesi masaya bırakıldığında, yazar çantasından o mor mürekkeple mühürlenmiş defterini çıkardı. Toplumun kadına biçtiği o "ezilmişlik" zincirlerini kırmak, ona çaresizliği değil, içindeki asil orduyu hatırlatmak için kalemi kuşanma vaktiydi. Kahvesinden ilk yudumu aldığında, fincandan yükselen buğuyla birlikte kendi ruhunun derinliklerindeki o bilge, o asırlık iç ses yankılandı:

— Söyle bana, bunca gürültünün, bunca kâğıttan sarayın ortasında neyi ararsın? Dünya; kadını hep zayıf bir figür gibi yazarken, senin bu satırlarında yükselen o büyük fırtına nedir?

Yazar gülümsedi. Bakışlarını Tahmis'in o işlemeli tavanlarında gezdirdi. Gözlerinde, damarlarındaki o deli Kıpçak kanının sarsılmaz mağrurluğu vardı. İç sesine dönerek vakurca fısıldadı:

— İnsan sürekli ezildiğini düşünerek nasıl güçlü olabilir ki? Kadın, ne Türk töresinde ne de İslam ahlâkında boyun eğen bir esirdir; o, otağın direği, baş tacıdır. Bak dostum, bu sayfalarda Ayıntap'ın o eğilmez göğü altında kendi kaderine hükmeden bir Kıpçak kızının uyanışı saklı… Dinle, sükûtun içindeki o sivil kıyameti dinle:

Genç kadın, avlunun ortasında tek başına oturuyordu. Evin duvarları yıllardır söylenemeyen sözleri, kapılar ise verilen kararların sessizliğini taşıyordu. O gece önüne konulan kararı dinledi. Herkes susmuştu. Ama onun içinde ilk kez başka bir ses yükseliyordu: "Benim hayatım hakkında verilen son söz, benim sözüm olmadan söylenebilir mi?"

Başını kaldırdı. O an vereceği karar, yalnızca kendi hayatını değil, ailesinin yıllardır değişmeden sürdürülen düzenini de değiştirecekti. Çünkü bu meclisteki ulu suskunluk, geleceği inşa edecek o kutlu lideri saygıyla beklemenin sessizliğiydi. Bu topraklarda töre, bir kısıtlama değil; kadını otağın direği, devletin başı yapan Türk'ün en büyük imtiyazı ve asalet nişanıydı. Etrafını saran bu köklü aile, onun omuzlarındaki cevheri, soyun geleceğini taşıyacak o güçlü iradeyi çok iyi biliyordu. Yüzyıllardır nesilden nesile aktarılan bu şanlı gelenek, ona tarihin en büyük aynasını tutuyordu:

Bir zamanlar koca bir orduyu yöneten Tomris Katun da, Ayıntap topraklarını asırlarca bayrağı altında koruyan Memlûk Devleti'ni Sultan unvanıyla yöneten Şecerüddürr de aynı asil Kıpçak kanını taşıyan birer kadındı.

Bozkırın rüzgârıyla dövülmüş o mağrur, savaşçı ve zapt edilemez hürriyet tutkusu, şimdi Ayıntap'ın asil bir kızında, Umay'da yeniden canlanıyordu. Genç kadın, kalbinden dalga dalga yayılan o sarsılmaz cesaret ile ayağa kalktı. Avlunun taş duvarları, asırlık çınarlar ve tüm meclis bu asil duruşla selam durdu. Bakışlarını babasının ve beylerin üzerinde gezdirdi; gözlerinde ne bir tereddüt ne de bir korku vardı. Sancağı devralmaya, otağın ve obanın başına geçmeye hazırdı. Tarihin tekerrür ettiği o anda, sesindeki o hürriyet ateşiyle avluda çınladı: "Ben Tomris'lerin, Şecerüddürr'lerin varisiyim; bu kutlu Kıpçak soyunun, bu eğilmez Ayıntap toprağının sancağını şanla yürütmeye geldim!"

Yazar defteri yavaşça kapattı. Mürekkebi mor ve hâlâ canlıydı. İçindeki o bilge ses, Tahmis'in asırlık duvarlarında yankılanan bu destansı finale saygıyla eşlik etti:

— Haklısın... Kendi içindeki o siber orduyu, o köklü meraları uyandıran bir kadın, hiçbir kalabalığın cılız ışığına muhtaç kalmaz. Umay'ın attığı bu ilk cesur adım, geleceğin tüm kız çocuklarına en asil hürriyet dersidir.

Yazar, kahvesinin son yudumunu alırken dışarıda Ayıntap semalarında o kutlu tohum çoktan filizlenmişti bile...

GÖZYAŞI SAĞANAĞI

ALİ AĞIR

Çığ düştü yüreğinle yüreğim arasına…
Savurdu hasret beni çilenin sahrasına…

Sen gittin gideli bir dehlizin içindeyim,
Renkler tek tek döküldü, siyah beyaz mevsimler.
Zaman durdu, hâlâ gecenin üçündeyim,
Saatler vurgun yedi, yaprak dökmez takvimler.

Gönlümün saçağında karanlığın saçları,
Ruhum bile yabancı kırk beş yıllık özüme.
Ziyandan mahrum kaldı düşümün yamaçları,
Gökkuşağı uğramaz kül olmuş gökyüzüme.

Yarınım dipsiz kuyu, dünüm yamalı bohça,
Türküler bir ok gibi saplanır yüreğime.
Başımda kar yumağı, aynalar paramparça,
Çiy düşmez seherlerde son umut çiçeğime.

Kâğıt yasa büründü, kalem sükûtu seçti,
Sessiz harfler yumağı mısrasız şiirlerim.
Gürül gürül aktığı yatağından vazgeçti,
Denizlerden uzakta âmâdır nehirlerim.

Ten mülküm bir damladır ateşin avucunda,
Bakışlarım yaralı, tebessümü unuttum.
Hatıralar sislendi çaresizlik burcunda,
Kendimi senden kalan fotoğrafla avuttum.

Gözyaşımı sakladım kaldırım taşlarına,
Yalnızlık sokağında bir hüzün enkazıyım.
Feryadımı dinlettim bu şehrin kuşlarına,
Hicran ve elem yüklü nağmelerin sazıyım.

Sensizlik paslı hançer sînemde saplı durur,
Gel artık, gözlerimin sağanakları dinsin.
Hasret dağdan ağır yük… Vuslat tarifsiz sürur,
Gel de aşk bahçesinde ömrün ömrüme sinsin.

VİTRİNDE GÖRÜLEN YABANCI
AHMET KAFKAS

Masada unutulan iki kişiyiz dün gibi bugün de
Çaylarımız soğudu ve yarım bıraktık
Sokaktan geçen kadın saçlarını topladı
Bir kediye süt bıraktı bir kapta
Gökyüzüne tırmandı bakışları
Ben adını sormadım
Diğerimiz merak etmedi
Bütün yollar kesişti ve sana çıktı sokağın sonu
Yürüdüm ve şehirler değişti
Yürüdüm ve değişti her şey
Koskoca bir vitrinde gördüm yüzümü
Bir yabancı bakıyordu eskimiş yüzüme
Tanıdık bir yabancı gülümsüyordu
Kelimeler uçuşuyordu omuzlarımdan
hangi kelimeyi tutsam elimde
ucu sana çıkıyordu, sonu karanlık gecelere
hayat mı
hayat, eski bir bilmece
Söylesem eksilir
Sussam içimde büyür keder
Unuttum şimdi giderken söylediğin sözleri
Yeni sözlere dilim dönmüyor artık
Kimdin, neydin, ne demiştin, unuttum
Gezdiğin şehirlere elim varmıyor artık
Damağımda adı konmamış hayatın tadı
Mevsimler ölüyor sararmış her yaprakla
Dilimde pelesenk bir şarkı
Giden hiçbir şey dönmüyor artık

KAVANOZ DİPLİ DÜNYA

ALPARSLAN KILINÇ

GERGEF
Edebiyat Dergisi

"Ah! Taş olsak, toprak olsak, denecek çağa geldik!"
Sezai Karakoç

Bir zamanlar çocuk seslerinin inlettiği evde kimse kalmamıştı. Aralarında iki yaş olan, biri kız diğeri erkek iki evlatları vardı. Önceden dizlerinin dibindeydiler. Oysa şimdi öyle mi? Bir Köroğlu, bir Ayvaz kalmışlardı. İnsana evlat asıl yaşlılıkta lazım. Elden ayaktan düşünce insan kendine yardım edecek birilerini arıyor. Çocuklar okuyup elleri ekmek tutunca, evlendikten sonra bu küçük kasabada kalmak istememişlerdi. Kendi çocukları daha iyi imkânlarla büyüyüp okusun diye İstanbul'a yerleşmişlerdi. Zaten son zamanlarda kasabadan İstanbul'a giden çok aile vardı. Biraz biti kanlanan evini, bağını, bahçesini satıp soluğu büyük şehirde almıştı. Çocuklar, "Burası baba ocağımız, memleketimiz. Merak etmeyin, bir ayağımız burada olacak," diye de anne babalarını avutmuşlardı. Hacı amca ve eşi her şeyin eskisi gibi olmayacağını biliyordu. Ama elden ne gelirdi? Artık çocuk değillerdi. Onlar da bir yuva kurmuştu. Vakti zamanı gelince baba ocağından gideceklerdi.

Önceleri bayramlarda, yaz tatillerinde geldiler. İki ihtiyarın yüzünü güldürdüler. Ama zamanla bu gelişler azaldı. Yılda bire düştü. Sonradan "İşimiz yoğun, çocuklarla olmuyor. Siz bizim yanımıza gelin," demeye başladılar.

Hacı amca ikindi namazını evinde kılardı. Sonrasında cam kenarına geçer, yoldan gelen geçenleri, çocukları seyreder, akşam namazına kadar vakti böyle geçirirdi. Karısı da Hacı'nın cam kenarına geçtiğini görünce bol köpüklü sade kahvesini getirirdi. Yanına da bazen lokum, bazen de akide şekeri koyardı. Bir bardak suyu da fincanın yanına bırakırdı. Hacı amca yetmişine merdiven dayamış ak saçlı, aksakallı, beli iki büklüm olmuş nur yüzlü güleç bir adamdı.

Karısı, Hacı amcaya göre daha dinçti. Altmışından yeni gün almıştı. Eskiden erkekler yaşlılığı da düşündüklerinden kendilerinden sekiz, on yaş küçük biriyle evlenirdi. Dile kolay, tam kırk beş yıl aynı yastığa baş koymuşlardı. İyi günleri de kötü günleri de olmuştu. Bolluk içerisinde oldukları günler de sıkıntı çektikleri günler de olmuştu. Ama bir güne bir gün birbirlerine seslerini yükseltmemişlerdi.

Yaşlı adam, mutfağın en üst rafında yıllardır sessizce bekleyen eski cam kavanozu titreyen elleriyle usulca indirdi. O kavanoza ilk kez eli uzanıyordu. Çünkü bir ömür boyunca evin yükünü, sofranın bereketini, çayın demindeki huzuru da eşi taşımıştı. Fakat hayat, insanın

alıştığı düzeni bir gün ansızın ters düz edebiliyordu.

Geçirdiği rahatsızlıktan sonra eşi yatağa mahkûm kalmıştı. Artık sıra Hacı amcaya gelmişti. Bundan böyle yalnız kendine değil, yarım asra yakın bir zamanı omuz omuza geçirdiği hayat arkadaşına da bakacaktı. Hastalığın ilk günlerinde İstanbul'da yaşayan çocukları apar topar kasabaya gelmiş, annelerini şehirde doktora götürmüş, günlerce başında beklemişlerdi. Ayrılırken "Artık yaşlandınız. Gelin, bundan sonra bizim yanımızda yaşayın," diye ne kadar dil dökseler de iki ihtiyar, ömürlerinin geçtiği sokakları, kapısının önünde yaşlandıkları evi, hatıraların sinmiş olduğu duvarları geride bırakmaya razı olmamıştı. Bazı insanlar için memleket, yalnızca yaşanılan yer değil; insanın ömrünü emanet ettiği hatıraların evidir.

O günden sonra Hacı amca, bol köpüklü sade kahvesini kendi elleriyle pişirmeye başladı. Şeker kavanozunun kapağını açınca dibinde avucunu bile doldurmayacak kadar az şeker kaldığını gördü. Bir süre sessizce baktı. Sonra içinden "Meğer değişen sadece insanlar değilmiş; kavanozların dibi de eskisi kadar bereket tutmaz olmuş," diye geçirdi. Dudaklarına belli belirsiz bir tebessüm ilişti. Çünkü o kavanozun dibinde yalnız birkaç kaşık şeker değil, çocukluğunun yoksul ama huzurlu günleri de duruyordu. Yokluk zamanlarında annesinin kavanozun dibinde kalan son şekeri kardeşler arasında eşit paylaştırdığı günler, bayram sabahlarının heyecanı, soba başındaki uzun kış akşamları... Hepsi bir anda yeniden canlanmıştı. Bazen insanın en derin hatıraları, yıllardır dokunulmayan bir cam kavanozun dibinde saklı kalabiliyordu.

Ve eskiden evlerin bereketi dolu sofralarda değil, eksiklerin paylaşıldığı zamanlarda ölçülürdü. Kavanozlar hiçbir zaman ağzına kadar dolu olmazdı; ama içindeki son avuç un, son kaşık bulgur, son tutam çay hep bir sonraki güne umut bırakırdı. Kimse "bitti" demezdi. "İdare eder." sözü, en güçlü servetti.

Mahallenin çocukları da birbirine benzerdi. Cepleri boştu ama hayalleri doluydu. Bir misket bütün sokağın neşesi, yıpranmış bir top bütün yazın mutluluğu olurdu. Açlık bazen mideyi yoklardı ama gönüller hiçbir zaman aç kalmazdı.

Yıllar geçmişti. Raflar dolmuş, kavanozlar çoğalmıştı. İnsanların mutfakları genişlemiş; fakat yürekleri daralmıştı. Artık kavanozların dibi görünmüyordu ama komşunun hâli de görülmüyordu. Bereket, yerini bolluğa bırakmıştı; bolluk ise paylaşmayı unutturmuştu.

Hacı amca, kavanozun dibinde kalan son şeker tanelerini avucuna dökmedi. Uzun uzun seyretti onları. Hayat da böyleydi sanki: Başlarda ağzına kadar dolu, insanın elini korkmadan içine daldırdığı bir kavanoz... Zaman geçtikçe içindekiler birer birer eksiliyor, geriye sadece en kıymetli hatıralar kalıyordu. Yavaşça kapağı kapattı, gözlerini pencerenin ardından kasabanın eski sokaklarına çevirdi. Derin bir iç çekerek kendi kendine mırıldandı: "Demek ömrün sonu da böyle oluyormuş... Dünya dediğin, sonunda kavanoz dipli bir yere dönüşüyor. Bereketi azalıyor belki ama dibinde kalanlar, insanın bütün ömrüne bedel oluyor."

MARDİN'DE SEVDİKLERİM YAHUT TAŞLARIN DİLİ

M. NİHAT MALKOÇ

ben en çok Mardin'in güler yüzlü insanlarını sevdim!
Kürt'ü Türk'ten, Arap'ı Süryani'den ayırmadan hiç
onlar ki güneşten daha sıcak, ay'dan arıydılar.
sadaklarında paslı oklar değil, sevgi taşıdılar bir ömür
bazen âsî, bazen mahzun, çok kez bir elif kadar diktiler

ben en çok Mardin'in kartal yuvası kalesinisevdim!
o kale ki aziz bayrağımızı dalgalandırır rüzgârıyla
onca medeniyetin izini bağrında şeref nişanı diye taşır
Sümer'den Babil'e, Roma'dan Bizans'a, Selçuklu'dan Osmanlı'ya!
öylesine mağrur, öylesine dik başlı, öylesine bahtiyar...

ben en çok Mardin'in Midyat'ını, Kızıltepe'sini sevdim!
ayırmadım Derik'i Savur'dan, Dargeçit'i Mazıdağı'ndan
bir tandır sıcaklığındaki hatıraları kardım gecenin simsiyah teknesinde
davul zurna eşliğindeki halaylar unutturdu dağ gibi dertlerimi
alıp başımı gittim ta Nusaybin'e, muhacir duygularımla ...

ben en çok Mardin'in sarı kalker taş evlerinisevdim!
onlar ki bazı vicdanlardan daha az taş, daha çok yaş'tılar!
ustalar ruhlarından ruh üflemişlerdi şehrin kesme taşlara
taş sokaklarında kayboldum sonbahar sarısına boyanmış şehrin
Revaklı Çarşı'da ceviz sandıklardaki naftalin kokusunu çektim içime

ben en çok Mardin'in o loş abbaralarını sevdim!
onlar ki kadim şehrin gizemli yapılarıdır zaman dehlizinde.
onlar ki nice âşıklara gizli buluşma yeri olmuştur biteviye
sohbetler demlenmiş günün beş vaktinde, öylesine koyu...
tarihî dibek kahvesinde yudumladım geçmiş zamanı hasretle

ben en çok diller ve dinler şehri Mardin'in mabetlerini sevdim!
kadim tarihiyle Anadolu'nun en eskisi Ulu Camii'ni
sonra da ovayla söyleşen Deyrulzafaran Manastırı'nı
taşların secdeye durduğu Kasımiye Medresesi'ni
gizemi çözülemeyen Dara Antik Kenti'ni

ben en çok Mardin'in can yakan türkülerini sevdim!
türküler ki ciğer delen o nihâvend hikâyeleri hâlâ taptaze
"Olaydım yâr olaydım/Yâr kurbanın olaydım/
Kaybetmişim izini/Şu Mardin'de bulaydım" türküsünü meselâ...
o türkü ki yüreğimizi Kerem gibi yakıp kül edendir.

ben en çok Mardin'in Mezopotamya'ya bakan asil yüzünü sevdim
o ki Dicle'nin kızı, Akçadağ'ın yeğeni, Mezopotamya'nın gelinidir
taşların bir gergef misali işlendiği bu diyarda yazıldı inancın şiiri
o daracık ara sokaklarında aradım yetim ve öksüz çocukluğumu
Gurs Şelâlesi'nde ruhum arındı -miş'li geçmiş zamanın kirlerinden

ben en çok Mardin'in şehlâ gözlü güzellerini sevdim!
ince belli, tatlı dilli, gizemli ve melânkolikti ekserisi
hâl'den de, kâl'den de anlayandılar bir ömür boyu
onlar ki er'ini ve durması gereken yer'ini bilendiler
hepsini ama hepsini yüreğime basıp delice sevdim

GÜMÜŞ AYNADAKİ TEBESSÜM
YUNUS POLAT

Dışarıda ayaz, insanın iliklerine kadar işleyen bir sessizlikle hüküm sürüyordu. Pencere kenarlarında oluşan buzdan çiçekler, gecenin uzun uykusunda belirmiş kırılgan hatıraları andırıyordu. Rüzgâr arada bir camı yokluyor, ince bir sızı gibi içeri girmek istercesine uğulduyordu.

Ama içeride, dışarıdaki ayazın ve sessizliğin ulaşamadığı bambaşka bir dünya vardı. Kuzinenin içinde yanan odunların çıtırtısı, evin sessizliğine sıcak bir ritim katıyordu. Demli çayın kokusu her köşeye sinmiş, kuzinenin yaydığı sıcaklık yalnızca bedenleri değil, içlerini de ısıtmıştı.

Küçük Elif o sabah güneş doğmadan uyanmıştı. Uykusu çoktan dağılmış, yerini tarif edemediği tatlı bir heyecana bırakmıştı. Çünkü bugün babası gelecekti. Uzun zamandır evin içinde eksik olan o ses, o gülüş, o güçlü kucak nihayet geri dönecekti.

Annesi, kızının gözlerindeki sabırsız parıltıyı fark edince hem içi ısındı hem de yüreği hafifçe burkuldu. Beklemek, en çok çocuk kalbini yorardı. Sessizce yanına oturdu, onu sobanın dibindeki kilimin üzerine çekti. Küçük elleri üşümüştü. Avuçlarını kendi ellerinin arasına alıp yavaşça ısıttı. "Üşümüşsün," dedi fısıltıyla. Çocuk başını salladı. "İçim de biraz üşüyor, anne… Ama bugün geçecek, değil mi?" Kadın o an, kızının yalnızca soğuktan değil, özlemden de titrediğini anladı.

BİR SEVGİ RİTÜELİ

Meryem sandığın kapağını açtığında, içinden yalnızca kumaşlar değil, yılların biriktirdiği hatıralar da çıktı. En güzel örtüsünü aldı. Bu örtü, kızının doğduğu gün ilk kez serilmişti. Ardından, kendi elleriyle ördüğü yün elbiseyi özenle kızına giydirdi. Küçük kız, sanki bir bayrama hazırlanıyormuş gibi, annesinin her hareketini sessiz ama derin bir mutlulukla izliyordu. Elinde ise hiç bırakmadığı bir şey vardı: ninesinden yadigâr gümüş ayna. Kenarları ince işlemelerle süslüydü; yılların dokunuşuyla hafifçe kararmıştı. Ama bu kararma aynanın değerinden hiçbir şey eksiltmiyordu. Aksine, ona yılların silemediği bir hatıranın ağırlığını veriyordu. Küçük kız aynaya baktığında yalnızca kendi yüzünü değil, kendisinden önce o aynaya bakmış kadınların izini de görür gibiydi. Kadın, kızının saçlarını taramaya başladı. Tarak her geçişinde saçların arasından yalnızca teller değil, biriken özlem de çözülüyordu sanki. Her zamanki gibi, örüklere başlamadan önce kısa bir an durdu. "Hazır mısın?" diye sordu. Çocuk başını salladı. Bu, onların küçük ama derin

anlamlar taşıyan ritüeliydi. Her örük bir dilek, her düğüm biraz daha sabır demekti.

İlk örgüyü yaparken yavaşça konuştu:
"Bu, beklediğimiz günlerin sabrı için..."

İkinci örgüde sesi daha da yumuşadı:
"Bu, kavuşmanın sevincine..."

Üçüncüdeyse sesi neredeyse bir dua gibi çıktı:
"Bu da... Birbirimizi hiç kaybetmemek için."

Küçük kız aynaya baktı. Gözleri buğulanmıştı ama yine de gülümsemeye çalıştı.
"Anne... Babam beni tanıyacak mı?" dedi titrek bir sesle.
"Boyumun uzadığını hemen fark eder mi?"

Meryem, kızının omzuna hafifçe dokundu.
"Baban seni gözleriyle değil, kalbiyle tanır kızım," dedi. "Sen değişsen de, büyüsen de... Onun içindeki yerin hiç değişmez."

Çocuk yüzünü aynaya biraz daha yaklaştırdı. Aynadaki yüzüne bakarken, babasının gözlerinde hâlâ o küçük kızı bulup bulamayacağını düşünüyordu.

KAVUŞMA ANI

Gün ağır ağır ilerledi. Güneş, utangaç bir misafir gibi pencerenin kenarından içeri süzüldü. Işık, bakır kapların üzerinde usulca gezinirken evin içine sıcak bir umut yayıldı.
Sonra...
Karın üzerinde bir ayak sesi duyuldu.
İlk başta uzaktan, belli belirsizdi. Ardından ses biraz daha yaklaştı. Bir adım daha...
Evdeki sessizlik bir anda değişti.
Küçük kızın kalbi hızlandı. Annesinin eli, farkında olmadan omzuna biraz daha sıkı tutundu.
Ve kapı...
Birden açıldı.
Soğuk hava içeri doldu. Ama onunla birlikte yalnızca kış değil, aylarca birikmiş özlem de eşiği geçti.
Eşikte bir adam duruyordu.
Omuzlarına kar sinmişti. Pardösüsünün kenarları ıslanmış, yüzü ayazdan kızarmıştı. Fakat gözleri...
Gözleri sıcacıktı.
Aylarca biriktirdiği hasret, o bakışlarda bir anda çözülmüştü.
Elif bir an kıpırdayamadı.
Sanki gördüğü şey gerçek değilmiş gibi...
Sanki biraz yaklaşsa, görüntü dağılıp gidecekmiş gibi...
Adam dizlerini hafifçe kırdı. Kollarını açtı.
İşte o an...
Elif koştu.
Küçük ayakları tahta zeminde yankılanırken, özlemle saydığı bütün günler bir anda geride kaldı. Babasına kavuştuğu anda, adam onu derin bir hasretle bağrına bastı.
Elif yüzünü babasının boynuna gömdü; dışarının soğuğunu taşıyan o tanıdık kokuyu içine

çekti.

Adam gözlerini kapattı. Sanki yıllar önce kaybettiği bir parçayı yeniden bulmuş gibiydi. Parmakları, kızının örgülü saçlarının üzerinde titreyerek dolaştı. Sonra hafifçe geri çekilip yüzüne baktı. Gözlerinin kenarında ince bir sızı vardı.
"Boyun uzamış…" dedi fısıltıyla.

Elif'in dudakları titreyerek büküldü; yüzünde hüzünle karışık bir tebessüm belirdi.
Birbirlerine sarılıp öylece kaldılar. Dışarıda kar yağmaya devam ediyordu. İçerideyse aylarca beklenen o sessizlik, nihayet yerini sıcak bir nefese bırakmıştı.
Babası saçlarına yeniden dokundu.
"Ne kadar büyümüşsün…" diye fısıldadı.

Küçük kız bir an geri çekildi. Elindeki aynaya son kez baktı.
Aynadaki gülümseme artık başka bir şeye dönüşmüştü. Bu kez yalnızca bekleyen bir umudu değil, sonunda gerçekleşmiş bir hayali taşıyordu.

HİÇ SÖNMEYEN ATEŞ

Uzun bir bekleyişin ardından ev, yıllardır unuttuğu bir sıcaklığı yeniden hatırlıyordu.
O akşam sobanın üzerinde yalnızca çay kaynamıyordu. Evin içinde, uzun suskunluklardan sonra yeniden birbirine alışan seslerin, kurulmaya başlayan bağların ve eksik kalmış günleri usulca tamamlayan bir kavuşmanın sıcaklığı vardı.

Sobanın içindeki ateş ara sıra çıtırdıyor, duvarlara titrek ışıklar vuruyordu. Küçük kız başını babasının dizine yaslamıştı. Annesi ise karşılarında oturuyor, aylar sonra ilk kez yüzündeki yorgunluğu unutuyordu.

Kimse uzun cümleler kurmuyordu. Çünkü bazı mutluluklar anlatılmazdı. Aynı odada, yan yana nefes alırken hissedilirdi. Bir süre sonra küçük kız başını kaldırıp babasının dizinin dibine oturdu. Sabah örülen saçlarını yavaş yavaş çözmeye başladı. Her düğüm açıldıkça, sanki uzun zamandır içinde tuttuğu bekleyiş de hafifliyordu.
"Bak," dedi.
"Bunların hepsi seni beklerken tuttuğumuz dileklerdi."

Adam, ince saç tellerini avucuna aldı. Parmakları örgülerin üzerinde bir süre öylece kaldı.
"Demek bu yüzden bu kadar güzel olmuşlar," dedi.

Anne onları sessizce izliyordu. Gözlerinde yorgun ama huzurlu bir ışık vardı.
İnsan bazı gerçekleri zamanla öğreniyordu. Bazı evler duvarlarla değil, bekleyişle ayakta kalırdı. Bazı sevgiler büyük sözlerle değil, sabırla büyürdü.

Dışarıda fırtına hâlâ sürüyordu. İçeride… Hiç sönmeyecek bir ateş yanıyordu.

TİP VEYA KARAKTER OLMALARI AÇISINDAN GÜNÜMÜZ İNSANI

RAMİZ AYDIN

İnsanlar birbirine benzer.

Şekil olarak benzer, fiziki ihtiyaçları olarak benzer, başka başka özellikleri bakımından benzer ama insanlar her şeyiyle birbirine benzer mi, benzemeli mi?

Bu konuda bir ata sözümüz bizi uyarıyor:" İnsanoğlunun soyu bir, huyu bin…"

Küçük insan olan çocuklar yaş aldıkça her alanda kendine yeni şeyler katar; aileden, çevresinden, okuldan aldıkları kendine bir şeyler katmasında belirleyici birer kaynaktır.

Çocukluk, gençlik çağlarında öğrendikleriyle daha farklı şeyler katar kendisine ama insanın gerçek kişiliğinin oluşmasında asıl belirleyici olan kendi iradesiyle yaptığı tercihler olur sonunda.

Başlangıçta çevreden alan, eğitim öğretimin hazır kalıplarından beslenen kişi belli bir olgunluğa erişince asıl kimliğini bulmak için artık kendi aklıyla kendi tercihlerinin peşine düşer, doğru olan da budur.

Bu nokta insan hayatında çok önemli, üzerinde durulması ve önemsenmesi gereken can alıcı bir noktadır.

Kişi bu noktada ya kendisi olmayı bilecektir ya da çevreden, okuldan, yazılı veya görsel medyadan herkesin aldığı şeyleri alarak, olması gerekenlerin bunlar olduğunu düşünerek kişiliğine dair tercihinin temelini atmış olur.

Bu temellendirmede nasıl bir insanın özelliği vardır?

Burada bazı kişiler çevresindeki insanlardan görerek seçiciliğe kapılmadan gördüklerinden etkilenerek yaşanan hayatın bu olması gerektiğine inanır, doğru mudur, yanlış mıdır diye kişisel bir hesaplaşmaya girmez, "Hayat bu işte." diyerek, kolaycılığın fırtınasına tutularak hayatını alt düzlemlerde yaşamaya başlar.

Böyle bir hayatı yaşayan kişi çoğunluğa uyduğu için kişi karşısında muhalif insanlar bulmaz, kimse ona sen yanlış yapıyorsun demez; böyle bir durum o toplumun genelini oluşturan insanların yaşantısıdır.

Böyle bir durumda çoğunluk birbirine benzer, biz bu insanlara edebiyatta anlatmaya bağlı metinler olan roman ve hikâyelerin diliyle "tip" dememiz gerekir, "tip" dediğimiz kişiler benzerlerinin özelliklerini kendisinde toplayan veya benzerlerinin tümünü, yani çok kişiyi temsil eden kişilerdir.

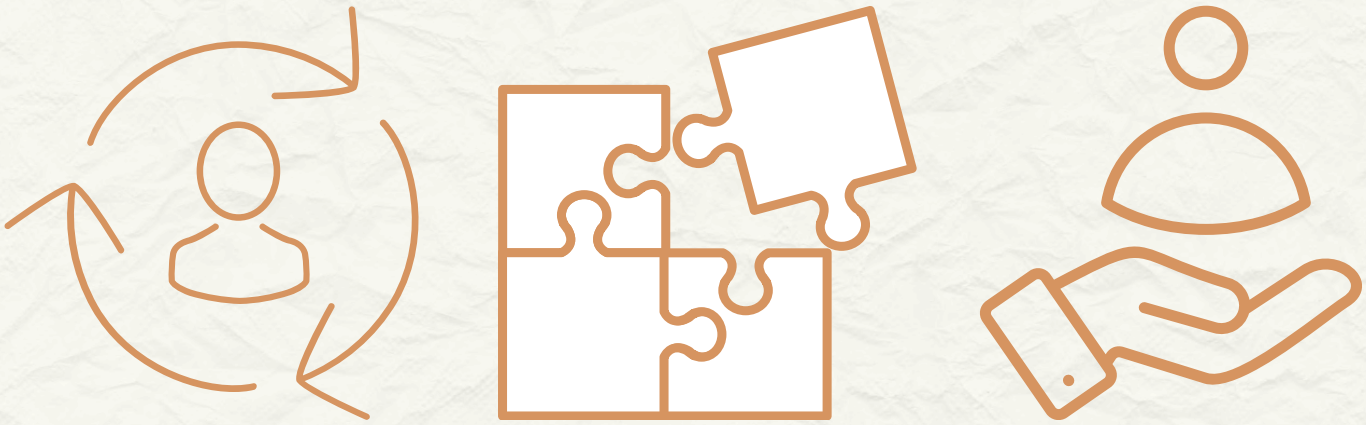
Toplumda tip özelliği taşıyan bu insanların hayatında elitlik söz konusu olmuyor, şu doğruymuş, şu yanlışmış; şu günahmış, şu değilmiş ayrımları pek önemsemez çünkü onların hayatında değer yargılarının belirleyiciliği yoktur.

Toplumlarda ve bu arada toplumumuzda bir de hayatı daha değerli yaşamaya çalışan talipliler her zaman vardır.

vardır bu insanların.

Edebiyatta anlatmaya bağlı metinler olan roman ve hikâyelerin diliyle bunlara da "karakter" demek gerekir, karakterlerde başkalarına benzemez olmak esastır ve önemli olan kendisi olarak yaşamaktır, bunların da doğruları gibi yanlışları vardır ama karakterler donmuş değil, aynı zamanda gelişmeye açık insanlardır.

İçerisinde bulunduğumuz hayatı yaşanmakta olan insanlara tip veya karakterler gözüyle bakarsak herkesin gittikçe birbirine benzediğine, değer yargılarından, insanlığın temel değerlerinden uzaklaşarak insanların tiplere dönüştüğünü görüyoruz.

Bu insanlar bazı değerler peşine düşüp o değerlere göre yaşamayı tercih etmiş olan ve sokağın diliyle konuşmayıp sokağın tercihleriyle ilgilenmeyen insanlardır, onlar için önemli olan kendini, kendi doğru bildiklerini yaşamaktır.

Bu tercihte başkalarına benzemek değil, kendi olmak, kendi düşüncelerine, kendi değer yargılarına göre yaşamak söz konusudur.

Nasıl ki tipler birbirlerine benzer özellikler taşıyorsa ve böyle yaşıyorsa karakter olan insanlarda başkalarına benzemek değil, kendini yaşamaktır önemli olan.

"Benim doğrularım var, benim için onları yaşamak önemlidir." diyen bir vücut dilleri

İnsanların tipleşerek, birbirlerine benzeyerek yaşadığı bir ortamda farklı olmak, bir karakter olmayı tercih etmek öyle kolay değildir, böyle bir tercih bireyselliği seçmek, çoğunluğun anlayışından, çoğunluktan kopmak ve yalnızlığı, yalnızlığın getirdiği yaşantıyı seçmek olur.

Güzel olan, değerli olan şeyler aynı zamanda zor olan şeylerdir; altın toprağın derinliklerinde, inci de denizin diplerinde değil midir? Her şeye rağmen böyle anlamlı bir yalnızlık sadece karakter olan insanların yaşayabileceği dik duruşlu bir hayattır.

Bir sanat eseri olan her insana yakışan insanlık değerleriyle, insana yakışan duygu, düşünce ve duyarlılıkla yaşamaktır. Böyle bir

anlayışla hayatı yaşamaya talip olan insanlar hayatı hakkıyla yaşamayı hak etmiş olan, takdir edilmeyi hak etmiş olan değerlerdir. Bu insanlar "Ben bu doğruyu konuşursam, bu doğruyu yaşarsam bana ne derler acaba, kaybedeceğim şeyler olur mu?" gibi kaygı ve korkularından azade yaşayan gerçek özgürlüğü yaşayan insanlardır.

Benim çocukluğumda ve gençliğimde köy ve mahallelerde genel insan anlayış ve davranışına göre yaşamayan bilge insanlar, halk bilgeleri vardı, bu insanların özelliği doğruları bilmek ve onları yaşamak, yaşayarak örnek olmaktı.

Bu halk bilgesi olan insanlar birer karakterdi, bunların doğruları herkes tarafından bilinir, örnek almak isteyenlere örnek olurdu.

Bu bilge insanlar neredeyse ortadan kalktı ve hepimiz birbirimize benzer hayatlar yaşamakta olan sürü insanı görüntüsü taşımaya başladık.

Karakter olmayı sanki birileri yasaklayıp tip olmayı serbest bırakmış ve tip olmayı maharet saydırarak hepimizi neredeyse birer tipe dönüştürülmüş.

Mahareti tip olmakta aramak insanlığın değer kaybıdır.

Gerçek ve doğru olan karakter olmayı becermektir.

İnsan olabilmek için bu köprüden karşı kıyıya geçmek lâzım.

SÖZDE UNUTTUM SENİ
YUNUS LAÇİN

Sözde unuttum seni, açtığım sayfalarla,
Huzura erdim sandım, geçici şifalarla,
Güya kurudu nemim, eğreti sefalarla,
Kıvamı buldu demim, yalancı vefalarla,
Sözde unuttum seni, açtığım sayfalarla.

Sözde unuttum seni, uyuttum bu gönlümü,
Gözden çıkardım seni, yüz çevirdim meylimi,
Noktayı koydum sana, buldum sandım mislimi,
Güya buldum bahtımı, aldım senden naklimi,
Sözde unuttum seni, uyuttum bu gönlümü.

Sözde unuttum seni, kuyruklu yalanlarla,
Durdurdum giden günü, bivefa ceylanlarla,
Dindi zannettim acı, coştuğum çavlanlarla,
Taşlar oturdu saydım, delişmen zamanlarla,
Sözde unuttum seni, kuyruklu yalanlarla.

Sözde unuttum seni, kabuk bağladı yaram,
Bereket buldu bostan, dolup da taştı asmam,
Tomurcuklar açıldı, sarardı ham ayvam,
Dindi fırtınalarım, yerine geldi havam.
Sözde unuttum seni, kabuk bağladı yaram.

Sözde unuttum seni, rafa kalktı hatıran,
Silindi defterimden, kara bağlayan mısran,
Adını anmıyorum, toplandı gönül sofran,
Okundu kırk mevlidin, kavruldu ölü helvan,
Sözde unuttum seni, rafa kalktı hatıran.

KÜLTÜREL HAFIZANIN İZİNDE

İHSAN FATİH POLAT

İnsan, sadece etten ve kemikten müteşekkil bir gövde değil; mekâna sinmiş seslerin, zamana bırakılmış izlerin ve nesiller boyu taşınan rüyaların toplamıdır. Bugünün dünyasında adımlarken ayak bastığımız her toprak parçasında, aslında geçmişin o derinden gelen nabzını taşırız. Bizi dünün bilgeliğine bağlayan ve yarına esenlik taşıyan o gizli köprünün adı kültürel hafızadır. İnsan, bu köprüyü kendi eliyle yıktığında yalnızca tarihini kaybetmekle kalmaz; asıl çehresini, esmerliğini ve kendini yitirir.

Hafıza dediğimiz o kadim emanet, tozlu kütüphane raflarında uyuyan resmî belgelerden ibaret değildir. O, bir annenin evladına mırıldandığı ninninin bükümünde, bir kilimin ilmiğine gizlenmiş dilsiz bir çığlıkta, bir kerpiç duvarın çatlağına sığınan akşam gölgesinde yaşar. Mekânla buluşmayan her hatıra öksüzdür. Şehirler, taştan ve çimentodan yığılmış soğuk kütleler değil; içinde bir medeniyetin nefes alıp verdiği canlı birer uzuvdur. Bir çeşme taşı, bir camii avlusu ya da eski bir pazar yeri, yüzyıllar boyu omuz omuza vermiş insanların neşesini ve kederini fısıldar durur. Biz o fısıltıları duymayı bıraktığımız ân, şehirler ruhunu teslim eder ve geriye sadece üst üste binmiş beton yığınları kalır. Kalemin kelâma sığındığı, nesirle anlatılamayan o derin sızının başladığı yerde ise hafıza kendi şiirini dokumaya başlar.

Modern zamanların en büyük yanılgısı, insanı bugünün dar ve gürültülü koridoruna sıkıştırarak onu "hız" denen uğultulu sarhoşlukla oyalamasıdır. Dünü önemsizleştiren, geleneksel olanı "eskimiş" sayan bu hoyrat anlayış, insanı köksüz bir rüzgârgülü gibi nereye savrulacağı belli olmayan bir boşluğa fırlatır. Oysa kökleri toprağın derinliklerine uzanmayan hiçbir ağaç, rüzgâra göğüs geremez. Kültürel hafıza tam da bu tıkanma noktasında devreye girer. Bize kim olduğumuzu, nereden gelip nereye yürüdüğümüzü hatırlatan sakınmasız bir pusuladır. Sandıklarda sararan bir mektup, kuşaklar boyu aktarılan bir zanaatın inceliği ya da dilde yaşayan bir deyiş, bizi köklerimize bağlayan kopmaz sicimin birer düğümüdür.

Bizler zamanın nehrinde sürüklenen rastgele çer çöp değil; o nehri hıncahınç besleyen pınarların çocuklarıyız. Unutulmuş bir kelimenin, yüz çevrilmiş bir mimarinin veya terk edilmiş bir selâmlaşmanın yükü omuzlarımızdadır. Hafızayı diri tutmak, geçmişin dehlizlerinde kaybolmak veya nostaljinin konforlu gölgesine sığınmak demek değildir. Aksine, dünün küllerinden bugünün ateşini harlamak, geçmişin tecrübesiyle geleceği mayalamaktır. Toprağın alnına yazılmış kadim mürekkebi hakiki bir dikkatle okumayı başardığımız gün, kendi asıl sesimize de kavuşmuş olacağız. Çünkü hafıza, sadece geride kalan bir iz değil, geleceğin denizine doğru akan, yatağını hiç kaybetmeyen o büyük nehrin ta kendisidir…

PORTAKAL ÇİÇEĞİ

BURAKCAN EROĞLU

Terk edilmiş bir binanın ev sahibiydi. Güneş, yattığı odanın penceresinden ona göz kırpınca dışarı çıkardı; Ay, Dünya'yı aydınlatmaya başlayınca meskenine dönerdi. Görünüşünden dolayı tanıyan da tanımayan da ona "Portakal" derdi. Kendisi dışında hiçbir sorumluluğu yoktu. Ne hesap vereceği biri ne de para kazanmasını gerektiren bir işi vardı.

Annesi, o daha çok küçükken zehirlenerek ölmüştü. Babası ona çok kötü davranır, kız kardeşlerine de sataşırdı. Durumunu gören bir aile, Portakal'ı evine almaya karar vermişti. Orada herkes onu çok sevmişti. İsteseydi büyüyüp yaşlansa bile hiçbir sorumluluk üstlenmeden yaşayabilirdi.

Öyle zengindi ki yemekleri önüne hazır gelir, kendi pisliğini bile kendisi temizlemezdi. Bu bolluktan sokaktaki sefil yaşama geçmekse onu pek zorlamamıştı. Hayatta kalma içgüdüsü güçlüydü; karşısına çıkan zorlukların üstesinden bir şekilde geliyordu. Üstelik özgürlük paha biçilmezdi. İşte bu yüzden o evden de kaçmıştı.

Hayat onu nereye savurursa savursun, yiyecek ya da sığınacak bir yer bulabiliyordu. En büyük korkusu köpeklerdi. Bazen kaldığı terk edilmiş binaya bir köpek sürüsü dadanırdı. Onları birkaç kez korkutup kaçırsa da asıl korkan yine kendisi olurdu. Köpeklerin aksine kuşlarla arası iyiydi. Hatta bazılarını sevgisinden yemek bile isterdi. Onlarla yakalamaca oynamaya bayılırdı.

Önceden yaşadığı evde Memati adında, sapsarı bir muhabbet kuşu vardı. Portakal'ın gördüğü en hızlı uçan kuşlardan biriydi. Sarı tüylerinden dolayı onu kendine yakın hissederdi. Bir gün Memati'nin kafesini açmıştı. Kuş, kapağın açılmasıyla odadaki perdenin en üstüne konmuş, Portakal da onu bir şekilde yakalamıştı. Tam doyasıya öpecekken evin kendisinden sonraki en küçük çocuğu çığlık atarak aralarına girmişti.

"Ah, o çocuk…" diye geçirdi içinden, deniz kenarında yürürken.

O çocuktan nefret ederdi. Sürekli rahatını bozar, ona bir türlü huzur vermezdi. Zaman geçmişti. Portakal artık iki yaşındaydı; koca bir yetişkindi. Üstelik birkaç kez çiftleşmişti. Sahildeki balıkçılar sayesinde karnını iyi doyuruyordu. Fırsatını bulduğu anda tuttukları balıklardan birini kapıp kaçardı. Arkasından savrulan küfürlere aldırmazdı. Artık sokaklara aitti ve hayatta kalmak zorundaydı.

Temiz su bulamadığı günler de olurdu. Her zamanki bankında oturan insanlar onu dilenci

sanıp yemek verirlerdi. Dilenci muamelesi görmek hoşuna gitmese de bazen buna mecburdu. Neyse ki ilkbahar gelmişti; kaldığı bina artık eskisi kadar soğuk değildi.

Sabah güneş doğunca balıkçılar da yola koyulurdu. Bu mevsimde sahil şeridi ağzına kadar dolardı. Portakal için bu, daha fazla yemek demekti.

O günkü hedefi iki arkadaştı. Teçhizatlarından amatör oldukları belliydi. Kendi aralarında konuşuyorlardı:

"Hiçbir şey tutamazsak balıkçıdan birkaç balık alır, rezil olmadan eve döneriz."

Portakal'ın zamandan bol bir şeyi yoktu. Oturup beklemeye başladı. Saatler geçti ama bu beceriksizler bir halt beceremedi. Sonunda içlerinden biri sevinçle bağırdı:

"Geldi, geldi!"

Diğeriyse çoktan umudunu kesmiş, telefonuna dalmıştı. Arkadaşının sesini duyunca telefonu bıraktı, heyecanla yerinde tepindi.

"Hadi oğlum, hadi!"

Oltayı tutan, misinayı fazla sert çekmiş olmalıydı. Balık havalanıp tam Portakal'ın önüne düştü.

"Hadi oğlum, şimdi senin sıran," dedi Portakal kendi kendine.

Balığı bir hamlede kaptığı gibi uzaklaştı. İki arkadaş öfkeyle bağırıp küfrederken diğer balıkçılar onlara gülüyordu. İçlerinden biri kahkahalarını tutamayıp sordu:

"İlk defa mı?"

Portakal zaferini kutlamak için mabedine döndü. Balığını afiyetle yedi, ardından biraz uyudu. Uyandığında yeniden sokaklara çıktı. Üzerinde hâlâ uyku sersemliği vardı.

Kaldırımda yürürken yanından lüks bir araba geçti. Camdan dışarıya merakla bakan bir Melek vardı. Bembeyaz teni ve… Lanet olsun, o gözleri!

Portakal'ın uykusu bir anda açıldı. Bu güzelliği kaybetmemeliydi. Aşk hayatı hızlıydı; hovardalığı severdi. Hatta birkaç çocuğu olduğu bile söylenirdi. Armut dibine düşerdi elbette; o da babası gibiydi. Baba olmak onun için bir sorumluluk değil, hobiydi.

Arabanın plakasını hemen aklına kazıdı: 35 ABL 1084. Sonra peşinden koşmaya başladı. Bir sonraki trafik ışıklarına kadar nefes nefese koştu. Neyse ki kırmızı yanıyordu. Hem dinlenebilecek hem de gördüğü güzelle konuşabilecekti.

Arabanın yanına gelince heyecanla birtakım anlamsız sesler çıkardı. Cam açıktı. Melek onu

fark etmiş olacak ki Portakal'a bakıp kendi kendine gülüyordu. Bu gülümsemeden cesaret alan Portakal, kendinden emin bir sesle sordu:

"Güzelim, saat kaçta ve nerede?"

Melek cilveli bir sesle cevap verdi:

"Bu gece."

İçeridekiler sesini duyunca camı kapattı. Işık yeşile dönmüştü. Portakal için ikinci maraton başlıyordu. Koştu, koştu… Yol bitmeyecek gibiydi. Tam vazgeçeceği sırada Melek camın ardından ona bakıp cilveli hareketler yapıyor, Portakal da yeniden güç buluyordu. Arabanın içindeki çocuk ara sıra ona mama atıyordu. Böylece koşmaya devam edebiliyordu. Sonunda bir köye vardılar. Arabadakiler eve yürürken Melek'i kucaklarına alıp içeri götürdüler. Portakal onun gerçek adını bilmiyordu; bembeyaz görünüşüne bakarak içinden ona "Melek" demişti.
Kucağa alındığını görünce şüphelendi. Yoksa hasta mıydı? Ayaklarında bir sorun mu vardı? Bu soruların cevabını gece öğrenecekti.

Gece olunca Melek'in kokusunu izleyerek evin penceresine ulaştı ve cama tıkladı. Melek pencereye geldi, camı biraz aralayıp cilveli bir sesle sordu:

"Tanışıyor muyuz?" Portakal kahkaha attı.

"Tanışmak üzereyiz."

Melek onu bir süre süzdü, sonra camı açtı. Portakal bir anda odaya atlayınca kaşlarını çattı.

"Şşşt! İnsan mısın sen?"

Melek, masanın üzerindeki danteli alıp üzerine örttü. Yüzündeki cilveli ifade kaybolmuştu.

"Son birkaç gün…" dedi hüzünle. Portakal başını öne eğdi.

"Yoksa… Hayır?"

"Evet," dedi Melek. "İki gün sonra kısırlaştırılacağım." Portakal öfkelendi.

"Kaçalım buradan! Korkma, benimle gel."

"Öyle mi?" Melek ona kuşkuyla baktı. "Nerede kalacağız?" "Kendime ait bir evim var," dedi Portakal gururla.

"Nasıl besleneceğiz?"

"Balıkla," diye cevap verdi Portakal, en ufak bir tereddüt göstermeden.

"Başka kedi yok," dedi Melek, patisini Portakal'ın dudaklarına koyarak.

"Başka kedi yok," diye söz verdi Portakal.

"Bir de her gün dışarıdaki ağaçlardan o beyaz çiçekleri istiyorum," dedi Melek.

"Hepsi emrinde."

"O zaman kaçır beni," dedi Melek. "Ama gitmeden şu mamadan son bir kez daha yemek istiyorum."

Mama bir kavanozdaydı. Portakal kapağı açmayı denedi, fakat patileri kayıyordu. Bu kez kavanozu itmeye başladı.

"Hayır, yapma!" diye bağırdı Melek.

Tam o sırada içeri biri girdi. Portakal'ı görünce korkuyla bağırdı. Ardından iki kişi daha odaya doluştu. Portakal da korkmuştu. Fakat Melek arkasına sığınınca cesaretini topladı. Ev sahibi Melek'i almak için elini uzattı. Portakal pençelerini çıkarıp adamın eline geçirdi. Adam acıyla küfrederken Portakal bağırdı:

"Gel benimle!"

Ardından bir hamlede pencereden atladı. Melek de arkasından atlamak üzereydi ki cam hızla kapandı. Başı camın arasında sıkıştı. Aşağı düşerken bunu gören Portakal haykırdı:

"Hayır!"

Melek güçlükle fısıldadı:

"Portakal Çiçeği… Beni bekle."

Başı ağır biçimde ezilmişti. Ölmek üzereydi. Evin küçük çocuğu gördükleri karşısında çığlık attı. Portakal düştüğü yerden doğrulup pencereye baktı. Melek'in bembeyaz tüyleri kırmızıya bulanmıştı. Onu acı içinde miyavlarken içeri götürdüler. Portakal sabaha kadar pencerenin altından ayrılmadı.

Sabah kapı açılınca kulakları dikildi. Evin babası söylene söylene dışarı çıktı:

"Sonunda kurtuldum. Bir hevesle aldık. Kokudan, masraftan başka hiçbir işe yaramadı. Ne kendini sevdiriyordu ne de oyun oynuyordu…"

Elinde bir poşet vardı. Portakal ne yapacağını bilemedi. Sonra adamı izlemeye başladı. Çevredeki kediler gece boyunca Portakal'ın inlemelerini duymuş, acısına ortak olmaya çalışmışlardı. O ise gözünü adamdan ayırmadan peşinden gitti. Sonunda hızla akan bir dereye vardılar. Suyun uğultusu giderek yükseliyordu. Portakal, dokuz canından birini kaybetmiş gibiydi.
Adam poşeti dereye fırlattı. Poşetin ağzından Melek'in bembeyaz patileri göründü.

"Hayır!" diye haykırdı Portakal. Ama sesi, akan suyun içinde kayboldu. Adam uzaklaşınca Portakal intikam almaya karar verdi. Çevredeki kedileri örgütledi. Hep birlikte adamın evine fareler ve böcekler taşıdılar. Evdekiler ne yapacaklarını şaşırdı; sonunda evi terk ettiler.

Melek'in kaybının yanında bu küçük bir zaferdi. Aslında Portakal için hiçbir anlamı da yoktu. Yalnızca kendini biraz daha insan gibi hissetmişti. Ama bu, önemsiz bir ayrıntıydı.

Melek'in üzerine örttüğü danteli alıp kendine bir yatak yaptı. Son nefesine kadar onun üzerinde uyudu. Bir daha hiçbir kediyle birlikte olmadı.

Melek'e verdiği sözü de unutmadı. Her gün o beyaz çiçeklerden toplayıp dereye, Melek'in mezarına bıraktı.

Çevredeki kediler hikâyeyi öğrendiklerinde bu çiçeklere "Portakal Çiçeği" adını verdiler.
Böylece Melek, Portakal'ın çiçeği olmuştu.

ÂŞIK NAMAZOĞLU HAYATI, ESERLERİ VE ŞİİR SOHBETİ: "ÖZÜNDEN HABERİN VAR MI?" ÂLİMİ - PROF. DR. HALÛK TANRIVERDİ

GERGEF
Edebiyat Dergisi

Âşık Namazoğlu Hayatı, Eserleri

Asıl adı Tahsin Yağcı olan Âşık Namazoğlu 01.01.1965 Yılında Kars İli, Akyaka Kazası, Çetindurak köyünde doğmuştur. Babası Namaz Bey, annesi Bahar Hanım'dır. Âşıklık sanatına küçük yaşlarda ilgi duyarak, 10 yaşından itibaren saz çalmaya başlayan Âşık Namazoğlu'nun yetişmesinde Âşık Şenlik, Âşık İlhami Demir, Âşık Veysel Şahbazoğlu, Âşık Mehmet Hicrani, Âşık Murat Karahanlı, Âşık Murat Çobanoğlu, Âşık Şeref Taşlıova, Âşık Mevlüt İhsanî gibi âşıklarımızın, Zelimhan Yakub gibi şairlerin önemli etkisi olmuştur. Şair 1982 yılında gurbete çıkmış, daha sonraki dönemlerde sosyal medya aracılığıyla eserlerini geniş kitlelere duyurma fırsatına erişmiştir.

Âşık Namazoğlu şiirlerini genelde dörtlük nazım birimi halinde ve hece ölçüsüyle yazmaktadır. Genellikle 8'li ve 11'li kalıbı kullanır, divanlarında 15'li kalıplarını kullanmaktadır. Şiirlerinde nazım biçimi olarak Kars Yöresi ve Azerbaycan yöresinin havalarına uygun koşma, güzelleme ve koçaklama biçimlerini daha sık kullanmaktadır. 700 Civarında bulunan Şiirlerini genellikle saz eşliğinde söylemiştir. İlk şiirlerinde "Tahsin" mahlasını kullanan Âşık Tahsin Yağcı babasının vefat etmesinden sonra, "Namazoğlu" mahlasını kullanmaya başlamıştır.

Âşık Namazoğlu, Azerbaycan ve Kars yöresi âşık havalarının hemen hemen tümünü bilmekte ve ustalıkla kullanmaktadır. Örnek verecek olursak; divan (yerli, divanisi, kasaboğlu, mereke divanisi, çıldır divanisi, osmanlı divanisi, terekeme divanisi), tecnis, güzelleme, hoş damak, zarıncı-ağlatma gaydası, lelinci, segâh, süsenberi, garaçi-karaçi, muhammes, at üstü şikeste, kuba kerem, yanık kerem, hicrani kerem, zincirli kerem, merdanoğlu, keşişoğlu, derbeder, diligâm, şikeste, kerem güzellemesi, şöregel güzellemesi, şahbazoğlu güzellemesi, köroğlu güzellemesi, baş sarı tel, dübeyti, orta sarı tel havası, çoban kere, koçaklama, kahraman, kaçak nebi, terekeme, civanca, yöresel havalar vb. bunlar arasında yer almaktadır. Cinaslı şiir tecnis ve cığalı tecnis dallarında, ayrıca lebdeğmez dalında ustalıkla ele aldığı ve şiirleri, kendisine ait güzelleme eserleri bulunmaktadır.Şiirlerinde tabiat, insan, aile, hayat, sevgi, insanlık, gurbet, hasret, nasihat, yerme, öğüt, hatıralar, töre, şehit, ağıt, segâh türküleri, oyun, sevinç, hikâyecilik, yiğitlik, destan vb. konularını işlemektedir.

Âşık Namazoğlu, birçok ulusal ve uluslararası tv programlarına katılarak sanatını icra etmiştir. Ali Rıza Ezgi, Âşık Ensar Şahbazoğlu, Âşık Mustafa Kurbanoğlu, Âşık Yüksel

Yakuboğlu, Âşık Nevruz Ali (Ali Nevruz Çiçek), Âşık Harun Koca, Âşık Musa Erdener gibi âşıklarla meclis ortamlarında bir arada bulunarak sanatını icra etmiştir. Şair Turan Kuloğlu, Şair Sefer Araz, Şair Muhlis Şöhret (Paşa Şöhret), Âlimi - Halûk Tanrıverdi gibi ozan ve şairlerle de ayrıca sohbetleri, deyişleri bulunmaktadır. İstanbulda yaşayan Aşık Namazoğlu evli, bir kız ve 1 erkek olmak üzere 2 çocuk babası olup, 3 de torunu bulunmaktadır. Torunlarından büyük Torununu âşıklık sanatı hususunda yetiştirmektedir.

Kaynak: Tanrıverdi, Halûk - Âlimî (2024). "Âşık Tahsin Yağcı İle Yapılan Mülakat Görüşmesi", 08.07.2024, İstanbul

Âşıklar diyarı Kars Bölgemizin yetiştirdiği Değerli Âşık, Ozan, Şairlerimizden Tahsin Yağcı'ya (Namazoğlu) bu vesileyle sağlık ve afiyet dileklerimi sunuyor, daha nice edebi eserleri halk edebiyatımıza, âşıklık sanatına kazandırmasını diliyorum.

Âlimî - Halûk Tanrıverdi (Prof. Dr.)

Âşık Namazoğlu ve Âlimî - Halûk Tanrıverdi Şiir Sohbeti:
Özünden Haberin Var mı?

"Özünden Haberin Var mı?"
(Âşık Namazoğlu)

Âşık Namazoğlu
Yetmişi deviren Lele,
Özünden haberin var mı?
Konuşursun şele şele,
Sözünden haberin var mı?

Âlimî - Halûk Tanrıverdi
Âşık Tahsin geldi dile,
Özünden haberim vardır,
Sanatıyla yaydı hale,
İzinden haberim vardır

Âşık Namazoğlu
Kim götürmüş dünya varı,
Kol kola oynarsın barı,
Saçlar olmuş dağlar karı,
Yüzünden haberin var mı?

Âlimî - Halûk Tanrıverdi
Vasfı ile eder ar'ı,
Düzünden haberim vardır,
Âşık bohçasında barı,
Sazından haberim vardır.

Âşık Namazoğlu
Namazoğlu benim adım,
Dosta hürmettir muradım,
Seksene var, sekiz adım,
Hızından haberin var mı?

Âlimî - Halûk Tanrıverdi
Âlimi, ederim yadın,
Arzından haberim vardır,
Tanımakla oldum şadım,
Tarzından haberim vardır.

Âşık Namazoğlu (Tahsin Yağcı) - 06.08.2024
Âlimî - Halûk Tanrıverdi - 06.08.2024

lele: büyük kimse, baba, delikanlı, lala
şele şele: şöyle, böyle
hale: ışık halkası, ay veya güneşin etrafındaki ışıklı daire
düz: doğru, doğrusu
bar: bar oyunu; meyva (meyve)
yad: bellek, hatır, hatıra; anma, hatırlama
şad olmak: sevinmek, neşelenmek, mutlu olmak

BİR PAZAR SERENOMİSİ
YAVUZ DİNÇ

1. Bölüm
gecenin koynunda büyür sabahlar
kurulur saatler sabahın hayrına
yorgun adımların ilk fısıltısı
düşer şehrin o mahmur uykusuna
kamyonet kasalarında
çuvalların ağzından taşıp
sızar soğuk kaldırımlara
emeğin o dipdiri yalın kokusu
arkasında geceyi bırakıp
tan vaktinin ağartısında
şehrin sokaklarına süzülerek
taşınır içeri köyün bir sabahı

toprağı harmanlayıp yoğuran eller
duraklarda sırtlanır seherin ayazını
şehrin pürüzsüz caddelerinde
hep ödünç kalır adımları
tutunamaz gölgeleri
her birinin ardında
insanın toprağa toprakla yazdığı hikayeler
yağmurun hafızası
güneşin tebessümü
bir tarlanın suskun bekleyişi
ve toprak bilir insanın gerçek öyküsünü

şehirli kurduğu çarkın uğultusunda
teğet geçer hayatı ve insanı
beton duvarların ardından
süzer bu yabancı adımları
biraz acıyarak
biraz mesafe koyarak
belki de kaybettiğini bulmak için
o ellerin sessizliğinde arar
ekmeği hazır bulmanın konforunda
unutur toprağın çilesini
ağacın dilini
yaprağın kederini
mevsimin ilk nefesini
bir vitrin camına bakar gibi

bir vitrin camına bakar gibi
kendi yüzüne rastlar her pazar
bakışları ölçülü
adımları temkinli
tebessümü mesafeli

köylünün sırtında damakta kalan o tatlar
şehirli usulca eğilir tezgâha
bir küflü peynir kokusunda
unutulmuş bir mevsim belirir
aynı sokakta kesişir yaşamın iki ayrı ucu
köyden gelen topraktan koptukça
köksüzleşeceğinden habersiz
şehirli ise çoktan kaybettiği o kokunun
izini bir çökeleğin tadında sürer

tozlu bir çuvalın dibinden dökülen un kadar
yalın
avuçta kalan toprak kadar gerçek
gökdelenler yükseldikçe
toprağın uzağında kaybolan
o derin o sessiz hakikat
hepimiz aynı çamurdan geldik
kimimiz örer kerpiçten duvarlar
kimimiz süzer hayatı

2. Bölüm
taşın toprağın dilinden anlamayan sokaklar
şafak vakti irkilir pazar tezgâhlarıyla
kamyonet kapağı açılırken maziye
düşer sesi şafağın sessizliğine
dağ kekiğinin sert çığlığı
demet demet dizilen nanelerin
ve reyhanların rayihası
yayılır üç arşın öteye
kaya tuzuyla yoğrulmuş obruk peyniri
ısırganın sızısı
kurutulmuş ekşi pestil

toprağın sırrını avucunda taşıyan köylü
nasırıyla dokunur zamanın pürüzsüz yüzüne
bir derenin akışı belirir
bağıran çağıran sesinde
ne terinden utanır
ne de çamurlu çizmelerinden

pazarın karmaşasında sıkışan şehirli
çekingen bir gölgeydi
içine sinmiş şehri sarsan
o dipdiri kokuya yanaşır adım adım
ardından dokunur tezgaha
sanki bir meyveyi değil de
geçmişin tozlu bir sayfasını açar gibi
bir parça küflü peynir
kırık bir ceviz
bir ahlat
bir alıç tadı değer damağına
o an durur çark
askıya alınır saatlerin telaşı
hazır tatların arkasına gizlenen ruh
unuttuğu ilk hakikatle yüzleşir ansızın
damakta çatırdayan ekşi bir tat
köklerini hatırlatır ona

asfaltın altında ezilen toprağın sızısını
çeker göğsüne
bir anlık sarsıntı
kusursuz görünen hayatında
ince bir çatlak belirir
köylü ise devrettiği mirasın
gururunu taşır göğsünde

kesişir iki dünyanın kederi ve hevesi
etiketlerin
bağırışların
el değiştiren paraların arasında
iki insan durur yüz yüze
toprağı emziren
topraktan kaçan ve tekrar toprağa acıkan
pazar biter
çuvallar boşalır
tezgâhlar sökülür
sokak yine betonla baş başa
rüzgârlara kedilere ve çocuklara teslim
şehirlinin mutfağına giren o kadim tat
gece boyunca sessizce fısıldar kulağına

3. Bölüm
yükseledursun pazarın uğultusu göklere
bir terazi sallanır
iki dünyanın tam ortasında

toprağın avucunda büyüttüklerini
heybesinde getiren köylü
bir iç geçirir göğe uzanan evlerin
içindeki o süslü
o erişilmez hayata
ardından gözlerinde bir şehir büyür usulca
bakakalır kendi ellerine
çatlamış kararmış tırnaklarına
çamur yuvalanmış çizgilerine
imrenir şehirlinin ütülü gömleğine
o kibar
o kendinden emin adımlarına
lakin bilmez pürüzsüz görüntülerin
görünmeyen çatlakları olduğunu

şehirli yanaşır tezgâha
bakışları köylünün üstünde
bir ağ kurar sessizce
gözlerinde şehre açılan
o mahcup kapıyı bulunca
teraziyi eğer kendi tarafına

güneşin ateşiyle toprağın sabrıyla
yoğurduğu ürünleri
sırtında dağlar aşan çuvalı
tartar birkaç bozuk paranın ayıbıyla
köylü mahcup
köylü boynu bükük
alın terinden utanır o an
ucuza bırakır yılların emeğini
şehrin ışıltılı dünyasına
bir adım daha yaklaşabilmek uğruna

pazar biter
şehirli sanır kazandığını
ucuza kapattığı tadı
taşır tekdüze mutfağına
aldığı bir poşet erzak değil yalnızca
bir insanın toprağa olan inancı
alın terinin sessiz ağırlığı
köylü cebindeki üç kuruşla
gözlerinde şehre duyduğu
o zehirli imrenişle döner köyüne
biri satın aldığını sanır
diğeri sattığını
oysa ikisi de bir parçasını bırakır oracıkta
ne şehirli doyurabilir büyüttüğü hırsını
ne de köylü fark edebilir
sırtındakini şehrin ışıltısına feda ettiğini

BİR MUCİZE
ÜLKÜ DURAN BULUT

Selim, elindeki yaprağa uzun uzun baktı. Beynindeki düşüncelere yön vermek imkânsızdı. Kaderine doğru yol aldığının farkında olmadan yürümeye devam etti. Kardeşinin sesi kulaklarında yankılanıyordu: "Annemi götürmesinler abi, ne olur!" Kardeşi ayaklarına sarılıp ağlıyordu; tüm manzara gözünün önüne geldi. Kalbinde bir acıma hissedip adımlarını hızlandırdı; engelleyemediği bir dürtüyle yere çömeldi. Cebindeki istifa mektubuna baktı. Annesinin soluk yüzü, babasının yerde baygın yatması, mahalledeki insanların meraklı bakışları ve olay yeri inceleme ekiplerinin bitmeyen çalışmaları ile uzayıp giden gece manzarası beynini rahat bırakmıyordu. Bir kadın, işlemediği bir suçun bedelini ödemek zorundaydı. Kaderin planlarının karşısında durmak zordu. Komiser Selim, mektubunu ait olduğu yere bırakmalıydı. Annesine oynanan acımasız oyun karşısında Komiser Selim olarak duramamıştı. O hâlde mesleği anlamını yitirmişti.

Meslek hayatı boyunca delillerin bu kadar yetersiz kaldığı bir vakayla karşılaşmamıştı. Selim'in annesi Mine Hanım, şehirdeki yardımlaşma derneğinin kurucusuydu. Yıllarını insanların yaralarını sarmaya adamış gönüllü bir kadının başına gelenler kabullenilecek şeyler değildi. Tüm şehir biliyordu bu kadının suçsuz olduğunu, fakat deliller hep aleyhineydi. Annesini temize çıkaracak elle tutulur tek bir kanıt yoktu, bir mucize olmalıydı. Komiser Selim, onca uğraşına rağmen annesini temize çıkarmayı başaramıyordu. Oturduğu yerden ayağa kalktı. Eliyle diğer cebini yokladı; annesinin savunma kâğıdı oradaydı. Kâğıdı tekrar okumak istemedi. Aniden başlayan şiddetli yağmura aldırmadan yürümeye devam ediyordu. Kaderinin bitiş çizgisine doğru ilerliyordu. Ruhu da bedeni gibi sular altında kalmıştı sanki.

Akşam ezanı okunuyordu. En yakın camide duygularına teslim oldu ve Rabbinden yardım istedi. Demir parmaklıklar arasındaki annesi için bir mucize bekliyordu. Mine Hanım, yardımlaşma derneğinde yapması gereken yardımlardan fazlasını yapıyordu. Başına gelen olay da bu yüzden olmuştu. Bir gencin hayatını kurtarmaya çalışırken kendini feda etmişti. Kader, büyük bir hile ile oklarını Mine Hanım'a fırlatmıştı.

Mine Hanım, suç dünyasının güçlerinin elindeki Murat'ı kurtarmak pahasına hayatını feda etmişti. Murat, dernek binasının önünde baygın hâlde bulunmuş; komiser ve ailesinin sınavı böylece başlamıştı. Tam iki yıl süren çabalar boşa gitmişti; komiser, annesini temize çıkaramamıştı.

Ayakta kalmakta zorlanıyordu, mecali kalmamıştı; ateşten bir halkanın etrafında dolaşmak bütün gerçekleri yakmak gibiydi. İlahi adaletin bir mucize getireceğine inanıyordu fakat beklemeye gücü kalmamıştı. Kader, sokağın sessizliğinde gizlenmiş Selim'i bekliyordu; çizgiye sadece üç adım kalmıştı. Israrla çalan cep telefonunun sesine aldırmadı ve adımlarını hızlandırmaya başladı. Telefonu açmak çok şeyi değiştirecekti oysa… Karşısına çıkan tabelayı fark etmedi; üçüncü ve son adımda ayağı kaydı, bir çukurun içerisine yuvarlandı Selim. İşte kader, böyle bir planla çıkmıştı karşısına. Beklediği mucize gerçekleşmişti. Olaydan iki saat önce annesi Mine Hanım serbest bırakılmıştı. Arayanlar ise ekip arkadaşlarıydı; müjdeli haberi vermek için aramışlardı. Selim, annesine kavuşacak, her şey bitecekti. Ama olmamıştı.

Yağan yağmurla birlikte, Selim'in içine yuvarlandığı çukur su ile dolmuştu. Mucizenin gerçekleştiğini göremeyen adam hayata veda etmişti. Camide yaptığı dualar kabul olmuştu. Kader, Selim'i başka bir dünyaya gönderirken annesini ait olduğu yere kavuşturmuştu. Yağmurla ıslanan topraklar çoktan kurumuş, Selim'in ebedi mekânında güller açmaya başlamıştı.

Mezarlıktaydılar; Selim'in annesi, babası ve kardeşi... Üçü birbirine sarılmış, ağlıyorlardı.

SUYUN YANDIĞI MENZİL
HALİL İBRAHİM ÜNLÜ

Gözlerinde kilitli o dilsiz alfabe;
kuytu heybede
çürümeye duran heceler.

Yabani bir nehrin yatağındayız;
alevden sulara basan adımlarımız,
menzilin yamacında.

Vakit, puslu dokuma;
tenimize işlenen yokluk

Gençlik;
geç kalmış bir poyraz sızısı,
şafağı silinmiş ufukların koynunda.

Gölgeye tutunmuş titrek bir nöbet,
ihtiyarlık.
Uykusu sürgün, bakışı yitik.

Suretim zerrelerde çözülürken,
parmak uçlarında bozulan sis

Ne rüyaya inanan
ne sehere uyanan

Kabuğundan soyunma ayinidir bu
yoka karışırken teninden eksilmek.

Avuçlarımda çatlamış deniz yankısı,
ismi kazınmış tuz, geriye kalan.

Omuzlarıma devrilen soğuk siluet,
kemikleşmiş düğüm, vedasız ağırlık.

Zihnin karanlığında kararırken bilinç,
göğsümde çırpınan mutlak yabancı

Sonra saydam duaya bürünür kâinat;
kendi kuyusunda derinleşen sır
Menzilde kalan,
bizden çekilen suydu.

BÖYLE BUYURDU KALBİM
MUSTAFA IŞIK

- Ben, güllerini yalnızca ölülere satan bahçıvanım.

Ey kalbim! Su damlasıydım. Çoğaldım, çağıldadım, duruldum… Kendim oldum. Yüzleştim, yüzümün her karışıyla. Çarşısını pür telaş adımladım yorgun ve kırgın dünyanın. Radyoda memleket havadisleri katran denizi gibi yapışırken ayaklarıma, her kulacında kara ölüm haberi kulaklarıma misafir olurdu. Oysa incinirdi sesimi kendinden sayan dağ, derviş zikrinde ve mağara göğsünün kuytu kayasında yavru güvercin gibi beni sağaltmaya yetecek sanırdım.
Dünya, meczubun suskun, solgun nefesiydi, ey kalbim! Yüzün bir parça kış, gül bahçesi ve ırmak; hayat sesi sarkar dallarda meyveydi. Kurumuş çeşmesinde çocuklar akardı bahçenin; anne, ırmağın ortasında iki büklüm buyruk… Telaşım çözmeyeydi güllerin dilini, o rengârenk yapraklarının nazenin hâliyle. Kuşlar ürkek, çiy utangaç, yorgun süvari gözlerin o çok sıska yedinin bohça gibi yer sofrasını yedi şişmanı yutmaya serdiği paslı ipe dizili kuyunun dibindeki ıslak fermanımdı. Hani, yola heybesi çıkılmayacaktı, ey kalbim!

Yorgun, suskun ve yaşlı dünyadan ırayıp uzatamazdın kollarını ırmak boyu sarmaya yedi kıtayı. Ne hengâmeydi bu böyle, Allah'ım, ne çetin savaştı; cevaplanmayı bekleyen onca soru… Dünya ve ahiret mutluluğunu aramaya gayretimizi eksik etmeyecektin; iyiliğe, faydalı olana adayacaktık ömrümüzü. Yoksa sen yaşamayı oyun, eğlenceden ibaret mi sandın? Yağmur gibi yağamazdın gözlerime, lâl halime yetmez gülüşünü haber salabilirdin dağların karlı başına, ey kalbim! Yaşamın sırrını bilmeyenler arzulamazdı ecel vaktini, sevgiliye kavuşmayı. Uyanacaktık uykumuzdan, dikilecektik yâr kapısına. Diz çöküp aman dileyecektik. Acılarımızı azaltmaya icazet verildi lakin o nimete de gafletle yaklaşmıştık.

- Göğüs kafesimde rahat mıydın, ey kalbim!

Hep kendimize en güzel yerleri yakıştırıyorduk, kendimizi asla kendimize yakıştırmıyorduk. Dün geçti, geri getiremeyeceğimizi bile bile. Yarına çıkmaya delilimiz yoktu. Geleydin de senle sığınaydık vaktin esenliğine, izine iz kataydık sevgilinin yürüyüşüne. Ufka bakardık, ne zaman geleceği belirsiz gemi için. Yaşamı bir günden ibaret bir kelebek olup kanat çırpabilirdik sonsuz göğe. Onlardan sabah vakti veda edenler genç, akşam vakti uğurlananlar ihtiyar sayılırdı nezdimizde. Unutma, herkesi bir gün mutlaka sırtlayacaktı o gemi; günün hangi vaktinde limana yanaşsa yanaşsın duyulacak olan hakikat olan çok yakındı.

Heybemizdeki güzelliklere hazır olmalıydık, ey kalbim! Toprağın altında herkesin kalbi aynı renkti, farkı yoktu hükümdarla kölenin. Yaşam ölümden meydana gelmiştir, diye seslenirdi sokağımızdan geçen nâdi. Gidenlerin pişmanlık duyduğu şeyler içindi hayat kavgamız. Doyuramadık seni ey kalbim, koca dünyayı tüketmekle meşgulken... Hani yiyip, içip israf etmeyecektik. Ölmeyecekmiş gibiydi gayretimiz, sonuçta hiç yaşamış gibi ölüp gittik.

- Şimdi sıra sende ey kalbim! Konuş ki dil sağır kesilsin, kelimeler huzurunda dizilsin..

Bilirdim, soğusan hiçbir güneş ısıtmaya yetmeyecekti seni. Kemiksiz olabilirdin ama önce sızın sarardı yarayı, kırılırdın orta yerinde gökteki ayna gibi. Kırışmış kalbin tesellisi onu yapan ustanın merhameti miydi?

Haydi, gidelim, ey kalbim!

- Artık üflensin sûr, kıyametimi kendim koparayım.

EŞHEDÜ: UNUTUŞUN KIYISINDA BİR RUHUN ŞAHİTLİĞİ

NİLÜFER AKINGÜL

Bazen insan, dünyanın tam ortasında yapayalnız kalır. Sanki bütün yollar kendisinden uzaklaşmış, bütün kapılar yüzüne kapanmış ve tutunduğu ne varsa avuçlarının arasından sessizce çekilip alınmıştır. Bir zamanlar sığındığı yahut sığındığını zannettiği dayanakların birer birer yıkılışını seyrederken anlar ki kimi dallar insanı taşımak için değil, düşüşünün vaktini geciktirmek için varmış. Sağlam sandığı kulplar bile hakikatle sınanmaya başladığında avuçlarında çürüyüp dağılabiliyormuş. İnsan, hayatın bu sessiz fakat sarsıcı yüzüyle karşılaştığında kendisine şu soruyu sormadan edemez: Bunca zamandır neye tutunmuş, neyi kendisine sarsılmaz bir dayanak bellemiş ve hangi fânî varlığa ebediyet yüklemiştir? Belki de insanın kulluk yolundaki sağlamlığı, tam bu sorgulamanın eşiğinde, dilinden dökülen "Eşhedü" kelimesinde belirir. Çünkü şahitlik, yalnızca bir hakikatin varlığını dile getirmek değil, o hakikatin gereğini hayatına taşımaya talip olmaktır. Allah'ın varlığına, birliğine ve yardımına iman eden insan, zamanla fâniliğin gürültüsü içinde bâkî olanın sesini işitmeyi öğrenir. O vakit anlar ki Allah'tan başka hiçbir varlığa mutlaklık atfedilemez ve dünyanın bütün ihtişamı, sonsuzluğun karşısında bir anlık parıltıdan ibarettir. Madde, bütün ağırlığına rağmen ruhun arayışına bir perde, eşya hakikate açılan bir işaret, dünya ise insanın kendisini ve Rabbine karşı sorumluluğunu tanımaya çalıştığı geçici bir menzildir. Öyleyse insan kimdir, neden vardır ve bu uzun yolculukta dostu kim, düşmanı kimdir?

İnsan, zahirde kanın, etin, kemiğin, zihnin ve gönlün birleşiminden meydana gelmiş bir varlık olarak görünse de varoluşunun anlamı bedeninin sınırlarına sığdırılamayacak kadar derindir. Belki insan, bu dünyada tekâmül yolculuğunu sürdürmek üzere kendisine bir beden elbisesi emanet edilmiş, görünenden görünmeyene uzanan bir hakikat arayışçısıdır. Acziyetini idrak ettikçe hakiki gücün kapısını aralayan, tövbesiyle gönlünün pasını silerek değer bulan, verdikçe ikramın bereketini tadan ve tevazuyla yücelirken kibriyle kendi irtifasını kaybeden garip bir yolcudur. İnsanın büyüklüğü, kendisine ait sandığı şeylerin çokluğunda değil, kendisine ait olmadığını anladığı şeyler karşısındaki edebinde saklıdır. Çünkü kimi zaman bir insanın en büyük yükselişi, bütün iddialarından vazgeçip hakikatin huzurunda başını eğdiği o sessiz andır. Peki, insanın bu dünyadaki yolculuğu yalnızca yaşlanmak, değişmek ve nihayetinde toprağa dönmekten mi ibarettir, yoksa bütün bu görünür hayatın ardında daha derin bir anlam mı saklıdır? İşte tekâmül kavramı, insanın yalnızca zaman içinde değişmesini değil, kendisine verilmiş kabiliyetleri idrak, irade, ahlak ve kulluk şuuruyla olgunlaştırarak varoluşunun anlamına doğru yürümesini ifade eder. Bu yürüyüş, insanın kendisini kusursuzlaştırma iddiasından ziyade eksikliğini tanıma cesareti göstermesiyle başlar. İnsan kendi hakikatine yaklaştıkça kudretini değil, muhtaçlığını; sa-

hip olduklarını değil, kendisine emanet edilenleri; dünyadaki yerini değil, bu dünyada nasıl bir iz bırakacağını daha derinden düşünmeye başlar.

Tekâmül ve İnsanın İlk Ahdi:

Peki ruhlar âleminde verdiğimiz sözün dünyadaki karşılığı nedir? Kur'an-ı Kerim'in A'râf suresinin 172. ayetinde Rabbimizin Âdemoğullarını kendilerine şahit tutarak, "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye sorduğu ve onların "Evet, şahit olduk" diye cevap verdiği bildirilir. Ayette geçen bu cevap, tefsir geleneğinde insanın Rabbiyle ilişkisini ve kulluk sorumluluğunu düşünürken üzerinde durulan temel ifadelerden biridir. İnsan, bu ayetin işaret ettiği ahdi düşündüğünde, varoluşunu yalnızca dünyaya gelişiyle başlayan biyolojik bir süreç olarak değerlendirmekten uzaklaşır ve hayatını daha derin bir sorumluluk bilinci içinde anlamlandırmaya yönelir. Teşbihte hata olmazsa insan, bu dünyaya mürekkebi görünmeyen fakat sorumluluğu hayatın bütün satırlarına yayılan bir ahdin izini taşıyarak gönderilmiş gibidir. Ne var ki insan, dünyaya gözlerini açtığında bu ilk şahitliği açık bir hatıra olarak yanında taşımaz. Hayatın sesleri, nefsin arzuları, zamanın telaşı ve dünyanın bitmek bilmeyen çağrıları arasında varoluşunun derin anlamını çoğu zaman unutur. Peki, neden unuturuz? Belki de insanın imtihanı, her şeyi hatırlayarak değil, kendisine gösterilen işaretler arasında hakikati arayarak yürümektir. Kaderin mahiyetini bütünüyle kuşatamayan insan, önüne açılan imkânlar, karşısına çıkan engeller ve kendi iradesiyle yaptığı tercihler arasında hayatını sürdürür. Hayatı, önüne serilmiş bir yapbozun parçalarını birleştirmeye benzetmek mümkündür. İnsan, kendisine sunulan imkânlar arasından seçimler yapar, bazen doğru bildiği yollarda ilerler, bazen de tercihlerinin sonuçlarıyla yüzleşerek kendisini yeniden tanır. Ancak bu benzetmenin de bir sınırı vardır. İnsan, hayatın bütün ayrıntılarını önceden bildiğini yahut başına gelecek her şeyi kendi iradesiyle seçtiğini söyleyemez. Kaderin bilgisi Allah'a mahsustur ve insan, kendisine verilmiş irade ile imkânlar ölçüsünde tercihlerinden sorumludur. Dünyanın sunduğu geçici kazançlar insana sınırsız bir kudrete sahipmiş hissi verebilir. Fakat en güçlü insan bile bir nefesin devamına hükmedemediği gerçeğiyle karşılaştığında, bütün iddialarının ne kadar kırılgan olduğunu anlar. İnsanın acziyetini unutması, kendisini hayatın mutlak hâkimi zannetmesiyle başlar. Hakikate yaklaşması ise iradesinin sınırlarını tanıyıp sorumluluğunu üstlenmesiyle mümkün olur.

İnsan, kendisine sunulan imkânlar arasından seçimler yapar, bazen doğru bildiği yollarda ilerler, bazen de tercihlerinin sonuçlarıyla yüzleşerek kendisini yeniden tanır.

Rüyalar ve Uykunun İçinde Aralanan Pencere:

İnsanın bütün bu arayışları arasında gecelerine misafir olan rüyalar da düşünce dünyamızda ayrı bir yer tutar. Gündüzün gürültüsü dindiğinde zihnin kapıları başka bir âleme açılmışçasına birbirinden farklı görüntüler, duygular ve hatıralar belirir. Bazen bir rüya, insanın içinde sakladığı korkuyu görünür kılar. Bazen uzun zamandır susturduğu bir özlemi yeniden hatırlatır, bazen de gönlünde bir teselli ve umut ışığı yakar. İslam geleneğinde sâlih rüyaların müjde niteliği taşıyabileceği kabul edilir. Nitekim Resûl-i Ekrem'in, "Müminin sâlih rüyası, peygamberliğin kırk altı cüzünden bir cüzdür" buyurduğu rivayet edilir (Buhârî, Ta'bîr, 26; Müslim, Rü'yâ, 6). Bir başka rivayette ise nübüvvetten geriye mübeşşirâtın kaldığı, bunların da müminin gördüğü sâlih rüyalar olduğu bildirilir (Buhârî, Ta'bîr, 5). Bu rivayetler, rüyaların İslam'ın manevi düşünce dünyasındaki yerini anlamamıza yardımcı olur. Bununla birlikte her rüyayı kesin bir ilahî mesaj olarak değerlendirmek doğru değildir. Rüyalar bazen insanın yaşadıklarının, korkularının ve özlemlerinin yansıması olabilir. Belki rüyaların asıl düşündürücü yanı, insanın uykusunda ne gördüğünden ziyade uyandığında gönlünde neyin uyandığıdır. Çünkü bazen bir görüntü unutulur fakat bıraktığı duygu günlerce insanın peşinden gelir. Bazen bir ses kaybolur fakat hatırlattığı hakikat insanın zihninde yaşamaya devam eder. Böylece insan, rüyalar üzerinden de kendi iç dünyasına bakmayı, duygularını anlamayı ve hayatın görünmeyen tarafları üzerine düşünmeyi öğrenebilir. Bütün bunlar bize, kulun Allah'a yönelişinin yalnızca olağanüstü deneyimlere bağlanamayacağını da hatırlatır. Allah'ın rahmetini aramak için bir rüyanın işaretine muhtaç değiliz ancak kişinin kabiliyeti dâhilinde rüyalar Allah ile özel iletişim aracıdır denilebilir. Dua, tövbe, ibadet, iyilik ve güzel ahlak, kulun Rabbine yönelişinin hayat içinde karşılık bulan yollarıdır. Belki de Allah'ın kulunu yalnız bırakmadığını en derinden hissettiğimiz an, aradığımız işareti gökyüzünde değil, bize emanet edilen hayatın sorumluluğunda bulduğumuz andır.

Yalnızlığın Ardındaki Hakikat:

Peki, insan bunca hakikatin ortasında neden yine de kendisini yapayalnız hisseder? Çünkü yalnızlık, bazen çevremizde kimsenin bulunmaması değil, kalabalıkların arasında kendi hakikatimize yabancı düşmemizdir. İnsan, kendisini anlayacak bir yürek ararken kimi zaman kendi gönlünün sesini bile duyamaz. Akıl bazen akla ağır gelircesine sekteye uğrar. Belki de akıl, kalbin güzergâhından Allah'a giden bir yolculuktur. Belki de kalp ile tasdikin dile ikrarı bu yüzdendir. Set çekilen dimağ ile bazen insan, başkalarının kendisini onaylamasını beklerken kendi vicdanının hükmünü erteler. Böylece kalabalıklar çoğalır fakat insanın içindeki boşluk küçülmez. Sahip oldukları artar fakat sahip olmanın verdiği huzur aynı ölçüde büyümez. Zira insanın gönlü fânî olanla oyalanabilir fakat fânî olanın üzerine ebediyet yüklediğinde kaybetme korkusunun esiri hâline gelir. Dostunu ebedî bir dayanak, evladını bütün yaralarını saracak bir teselli, malını bütün korkularını susturacak bir güvence, makamını da değerinin ölçüsü saydığında hayatın değişen yüzü karşısında kendi iç dengesini kaybetmeye başlar. Oysa sevmek, sevdiğini sonsuzluğun sahibi zannetmek değildir. Bazen sevmek yanarken yakmamayı başarabilme sanatı, bazen de sevdiğine emanet gözüyle bakarken sevgisini eksiltmeden kendi gönlünün duygusunu yaşayabilmektir. Güvenmek, hiçbir şeyin değişmeyeceğine inanmak değil, değişimin ortasında da doğru olanı yapabilme cesaretini koruyabilmektir. İman ise hayatın bütün sorularına hemen cevap bulmak değil, cevabını henüz bilmediğimiz sorular karşısında da Allah'a yönelmekten vazgeçmemeyi becerebilmektir. İnsan kimi zaman bir kayıpla kendisini tanır, kimi zaman bir ayrılıkla bağımlılığını fark eder, kimi zaman da bütün dayanakları sarsıldığında kendisini ayakta tutanın yalnızca kendi gücü olmadığını ennihayetinde anlar. Elbette her acının ardında kolayca çözülebilecek bir hikmet aramak ve her kaybı bir dersin içine sığdırmak

Dost, yalnızca elinden tutan değil, bazen hakikati incitmeden söyleyerek insanın kendi yanlışlarıyla yüzleşmesine vesile olandır. Düşman ise her zaman karşında duran kişi değildir. Bazen içimizde büyüttüğümüz kibir, bazen başkasının nimeti karşısında daralan gönlümüz, bazen de kendi yanlışlarımızı görmemek için ördüğümüz mazeret duvarlarıdır.

mümkün değildir. Bazı yaralar zaman ister, bazı sorular cevapsız kalır ve bazı ayrılıklar insanın ömründe silinmeyen izler bırakır. Fakat bütün bunların içinde insan, acısının kendisini merhametsizleştirmesine izin vermemeyi, kırgınlığını zulme dönüştürmemeyi ve çaresizliğini umutsuzluğun son sözü saymamayı öğrenebilir. İşte tekâmül, insanın başına gelen her şeyi anlaması değil, anlamlandıramadığı şeylerin içinde dahi ahlakını ve kulluk şuurunu, kendisine olan saygısını kaybetmeden koruyabilmesidir.

Dost, Düşman ve İnsanın İçindeki Savaş:

Öyleyse dost kimdir, düşman kimdir? Dost, yalnızca elinden tutan değil, bazen hakikati incitmeden söyleyerek insanın kendi yanlışlarıyla yüzleşmesine vesile olandır. Seni kendisine bağımlı kılan değil, iyiliğe, özgürlüğe ve sorumluluğa doğru büyümene imkân tanıyandır. Dost, dostuna kanat takıp uçuşunu izlerken keyf alan ve düştüğünde yere çakılmadan tutandır. Düşman ise her zaman karşında duran kişi değildir. Bazen içimizde büyüttüğümüz kibir, bazen başkasının nimeti karşısında daralan gönlümüz, bazen de kendi yanlışlarımızı görmemek için ördüğümüz mazeret duvarlarıdır. Nefis, insana kendi arzusunu hakikat, kendi öfkesini adalet ve kendi çıkarını vazgeçilmez bir ihtiyaç gibi gösterdiğinde insanın en zor imtihanlarından biri başlar. Çünkü insan, başkasının kusurunu görmekte keskinleşirken kendi kusurunun önünde körleşebilir. Başkasından hesap sorarken kendisine yönelteceği soruları erteleyebilir. Oysa hakikat, yalnızca başkalarının hayatına tutulacak bir ışık değil, insanın kendi karanlıklarını da görmesini sağlayacak bir aydınlıktır. Kendini sorgulamadan herkesi yargılayan insan, başkalarının kusurlarını sayarken kendi ruhunun eksiklerini büyütebilir. Kendi nefsini hesaba çeken insan ise başkasının kusurunu gördüğünde bile adaletten ayrılmamayı, merhameti elden bırakmamayı ve hüküm verirken haddini bilmeyi öğrenir. İnsanın gerçek zaferi, herkesi alt etmesinde değil, gücü elindeyken zulmetmemesinde saklıdır. Gerçek büyüklüğü, her tartışmayı kazanmasında değil, hakikati kendi nefsinin önüne koyabilmesindedir. Çünkü insanın içindeki en uzun savaş, çoğu zaman dünyaya karşı değil, kendisini dünyanın merkezine yerleştiren benliğine karşı verdiği savaştır.

Belâdan Eşhedü'ye Bir Hayatın Şahitliği:

İnsan, ruhlar âlemine ilişkin ahdi hatırlarken yalnızca geçmişte verilmiş bir sözü düşünmekle kalmaz, o sözün bugünkü hayatında nasıl bir ahlaka dönüşmesi gerekti-

ğini de sorgular. Adaletli davranırken, bir yetimin başını okşarken, haksızlık karşısında susmamayı seçerken, kendisine emanet edilen bir sırrı korurken ve kimsenin görmediği bir yerde doğru olanı yaparken şahitliğini hayatının içine taşır. Böylece "Eşhedü", yalnızca dilin telaffuz ettiği bir kelime olmaktan çıkar ve insanın davranışlarında, tercihlerinde ve vicdanında karşılık bulan bir sorumluluğa dönüşür. Çünkü şahitlik, hakikatin varlığını kabul etmek kadar o hakikatin gerektirdiği hayatı yaşamaya da talip olmaktır. İnsanın tekâmülü, kusursuz bir varlığa dönüşmesinde değil, yanıldığında dönmeyi, incittiğinde özür dilemeyi, haksızlık yaptığında telafi etmeyi ve her defasında daha doğru bir insan olabilmek için gayret göstermeyi öğrenmesindedir. Tövbe, insanın geçmişini silebilen sihirli bir değnek değil, geçmişteki yanlışını kabul edip geleceğini daha güzel kurmaya yönelten samimi bir dönüş iradesidir. Dua, yalnızca isteklerin sıralandığı bir yakarış değil, insanın bütün ihtiyaçlarını ve sınırlılığını Allah'ın huzurunda itiraf edebildiği bir kulluk hâlidir. Sabır, acıyı inkâr etmek değil, acının insanın doğruluğunu, merhametini ve umudunu bütünüyle ele geçirmesine karşı direnebilmektir. Tevekkül ise sebepleri terk edip beklemek değil, üzerine düşeni yaptıktan sonra gücünün sınırlarını bilerek sonucu Allah'a havale edebilmektir. İşte insanın hakikate yürüyüşü, bu küçük görünen fakat hayatın bütününü değiştirebilen tercihlerde kendisini gösterir. Belki de bir ömrün en kıymetli muhasebesi, kaç kişiyi geride bıraktığımız, kaç makama ulaştığımız ya da ne kadar servet biriktirdiğimiz değildir. Asıl mesele, bize emanet edilen ömrün sonunda nasıl bir insan olduğumuz, elimizden tutanların hayatında nasıl bir iz bıraktığımız, gücümüz yettiğince hangi yaraları sardığımız ve hangi haksızlıkların karşısında durabildiğimizdir. Nihayet insan, bütün yolculuğunun sonunda kendisine dönüp baktığında ömrünün yalnızca kazanmak ve kaybetmekten ibaret olmadığını anlar. Meğer bazı kayıplar insanın değerini eksiltmemiş, yalnızca değerini yanlış yerde aradığını göstermiştir. Meğer bazı sessizlikler, kendisini terk eden dünyanın değil, kendi iç sesini duyamayan insanın yalnızlığıymış. Meğer bazı kapıların kapanması, bütün yolların tükendiği anlamına gelmiyor, insanın başka bir yöne bakmayı öğrenmesi için hayatın karşısına çıkardığı bir eşik olabiliyormuş. Fakat bütün bunlar, her kaybın hayırlı olduğu yahut her acının kolayca aşılabileceği anlamına gelmez. İnsan bazen uzun süre ağlar, bazen aynı soruyu defalarca sorar, bazen de kalbinin yarasını taşıyarak yaşamayı öğrenir. Yine de insanın önünde bir tercih alanı kalır. Ya yaşadığı acının içinde katılaşacak ya da bütün kırgınlıklarına rağmen merhametini korumaya çalışacaktır. Ya dünyanın değişkenliğini kendi değersizliğinin delili sayacak ya da insan olmanın, eksikliğiyle birlikte de anlamlı ve sorumlu bir varoluş olduğunu kabul edecektir. Ya başına gelenlerin bütün hayatını belirlemesine izin verecek ya da iradesinin erişebildiği yerde yeni bir başlangıç yapmanın cesaretini gösterecektir. İşte insanın ahdine sadakati, tam da bu tercihlerin içinde görünür hâle gelir. Belki de insanın dünyadaki yolculuğu, bir zamanlar verdiği sözü zihninde eksiksiz biçimde hatırlamasından ziyade, o sözün işaret ettiği kulluk bilincini hayatında diri tutabilmesidir. Çünkü şahitlik, yalnızca bir başlangıcın hatırası değil, her gün yeniden üstlenilmesi gereken bir sorumluluktur. Öyleyse ey insan, kendini kaybettiğinde dünyanın bütün kapılarını birden çalma. Bir an dur, kalbinin gürültüsünü dinle, neye gereğinden fazla bağlandığını, hangi korkunun seni kendinden uzaklaştırdığını ve hangi arzunun vicdanının önüne geçtiğini düşün. Sonra bütün eksikliklerinle, kırgınlıklarınla, cevaplayamadığın sorularınla ve yeniden başlama ihtimalinle hayatın karşısına çık. Çünkü sen her şeyi bilmek zorunda değilsin fakat bilmediğinin farkında olabilirsin. Her şeyi kontrol etmek zorunda değilsin fakat sana emanet edilen iradeyi hakkıyla kullanmakla sorumlusun. Herkesin seni anlamasını sağlayamazsın fakat kimse anlamasa da doğru olanı seçebilirsin. Bütün yaralarını bir anda iyileştiremeyebilirsin fakat yaralarının başkalarının kalbinde yeni yaralar açmasına engel olmaya çalışabilirsin. Unutma ki insanın değeri, elinde tuttuğu şeylerin çokluğuyla değil, elindekiler eksildiğinde dahi koruyabildi-

ği hakikatle ölçülür. Bir gün dallar kırılabilir, gölgeler kaybolabilir, yollar ayrılabilir ve bir zamanlar sarsılmaz sandığın bütün dayanaklar senden uzaklaşabilir, rüyanınen güzel yerinde uyanabilirsin. Fakat bütün bunların arasında sen, kendi iradenle iyiliği seçmeye, vicdanını diri tutmaya ve Rabbine yönelmeye devam edebilirsin. İşte o zaman anlarsın ki yalnızlık, her zaman birilerinin yokluğu değildir. Bazen insanın hakikati unutarak kendisinden uzaklaşmasıdır. Yakınlık ise her şeyin istediğin gibi olması değil, istemediğin şeylerin içinde de kulluk bilincini kaybetmemeye çalışmandır. Belki insanın en büyük tekâmülü, bütün sorularına cevap bulduğu gün değil, cevabını bilmediği sorularla yaşarken de merhametten, adaletten, hakikatten ve sevmekten vazgeçmediği gün başlar. Çünkü "Belâ" bir ahdin hatırasıysa "Eşhedü", o ahdin hayatın içinde yeniden muhabbet ile anlam kazanmasıdır. İnsan, dünyaya gelişinin sırrını bütünüyle çözemeyebilir, kaderin bütün inceliklerini kavrayamayabilir ve yaşadığı her imtihanın hikmetini hemen anlayamayabilir. Fakat her sabah yeniden iyiliğe yönelme, her hatadan sonra yeniden doğrulma ve her kaybın ardından insanlığını koruma imkânına sahiptir. Belki de bir ömrün sonunda geriye kalacak en sahici şahitlik, insanın ne kadar konuştuğu değil, söylediklerinden ne kadarını yaşadığıdır. Öyleyse mesele, bir zamanlar "Belâ" demiş olmakla sınırlı değildir. Asıl mesele, bugün, yarın ve ömrümüzün sonuna kadar hayatımızın imkânları ölçüsünde o şahitliğin sorumluluğunu taşıyabilmektir. Zira insanın hakikate yolculuğu, unutmakla başlar, aramakla derinleşir ve hatırladığını yaşayabildiği ölçüde anlam kazanır.

GÜZ/İDE ZAMAN

CİHAT BARIŞ

Hayli zamandır ağrıyor şiir
Kanıyor dizleri dizelerimin
Seferi imgelerdir beni besleyen
Ve sözlerimdeki o mütebessim çehre, sen

Omzuna yaslandığım dualar
Isıtıyor duvarların soğuk yüzünü
Epriyen kelimeleri, yorgun düşünceleri
Kuşların göğsünde saklanan mercan
Bu kaçıncı Eylül
Bu kaçıncı güz/ide zaman

Koşadursun Yılkılar, şu sırtlarda rahvan adım
Dikey mimari birinci tekil şahıs ambarı
Sesim yağmurlara emanet
Kalemimin sayhası terekesi ömrümün

SEN VE BENDEKİ SEN

SEHER ERCAN

Bir aksilik çıkmasa bari. İçimdeki telaş, uyutmayan cinsten. Siyahtan, griden haber salmış; kalbimi sıkıştırmakta. Üzerime sinmiş buruk bir koku, korku kokusu bu. Gitmekten ya da gidememekten korkmanın zehir gibi acısı. Huzur silinmiş yüzümden. Hangi aynaya baksam acı bir tebessüm beliriyor gölgemde. Suya yansısam ancak bu kadar buğulu görünürdüm. Hastayım uzun süredir. Ne hastasıyım bilmediğim bir hastalığın içindeyim. Sana hastayımdır belki. Ruhuna yaslıyımdır ya da. Yok yok, yasta değilim. Henüz ölmedim. Bütün gençliğimi yuttum ben, ilacım sağlam, yıkılır mıyım hiç? Çocukluğumu da yutabilirdim ama o dokunur bu bedene. Soğutur şimdi içimi durduk yere. Bugün seni göreceğim rüyamda. Hazırlandım. En şık elbisemi giyeceğim senin için. Bir müzeye gideceğiz ama müze kapalı olacak. Zorla içeri gireceğiz. Gişeye biletlerimiz için para bırakacağız. Gece müzesi olacak bizimki. Herkes uyurken biz uyanacağız. Bendeki sen de gelir belki bizimle. Onun biletini de ayrı alacağız. Çünkü o ne sana ait ne de bana… İkimizin arasında bir yerde o. Bizi bağlayan, koparmayan bir gölge. Biliyor musun, gölgeleri sevmeye başladım seninle. Gölgeler bilindiğinin aksine saklamaz, daha çabuk ortaya çıkarır gerçeği. Kimsenin bilmek istemediğini fısıldar. Görmek istemediğini gösterir. Zaman gibidir gölgeler de. Zaman değiştirir ya. Gölgeler de zamanla değişir.

Aynaya bakma vakti geldi yine. Hafif bir makyaj yapıp bir yudum gülümsemek ve gözlerimdeki ışıltıya inanmak yeterli. Daha fazlası bozar nesneyi. Her şey yerinde ve ölçülü olmalı. Ölçü kaçınca eldeki de kaçıyor, senden biliyorum. Ne zaman kendimi kaybetsem, bendeki sen alıp başını gidiyor. Ne zaman kendimi bulup ona sarılsam ikiniz birden kalbime gülümsüyorsunuz. Sahi o gülüşleri hangi bahçeden topluyorsunuz?

Hatırladın mı? Seninle bir kere operaya gitmiştik. Herkesin sanatla hava atmaya geldiği belliydi. Biz seninle seslerin her bir perdesinde birbirimize seslenmiştik. Tiz sesler benim, pes sesler senin olmuştu. Opera sona erdiğinde elimden tutup beni sahneye çıkarmıştın. Yine o sahnede olmayı isterdim. İpekten etekleri ve kolları dantelli bir elbise giyerdim. Senin o ipek saçlarına nazar değmesin diye peruk takardık. Romeo'm olurdun. Bendeki sen seyirci olur, bizi alkışlardı. Belki sahne bitince bizimle fotoğraf çektirmek bile isteyebilirdi. Sonra o fotoğrafı çıkartır bize verirdi. Kırmızı kalpli bir balon alır, fotoğrafı da ucuna bağlardık. Gökyüzüne emanet ederdik sevdamızı. Hızlı yaşardık hayatı. Zamanın hırsızlığına şahit olmadan yaşayabildiğimiz kadar yaşardık.

Hava yağışlı. Ne diyorsun, göğe emanet ettiğimiz sevdamız mı düşüyor bir bir yere? Üstelik bu kadar sert ve hüzünlü. Bir şey mi anlatıyor dersin bize? Birkaç gündür bendeki

sen de uğramıyor buralara. Ya bize küstüyse? Ben nasıl barışacağımı bilmem ki. Ruhumun en karanlık hâli gölgeme vurdu. Hani nerede bendeki sen? Sanırım artık bizi birbirimize emanet edip yok olmayı seçti. Aramızda esir olmaktan vazgeçti. Göğe yükselip şaheser olmaya karar verdi. Bütün soruların cevabını bize teslim etti. Seni doğru sevmeyi öğretti. Sende de bir ben olduğunu gösterdi bir gün bana. Rüya gibiydi senin kalbinde olmak. Gül bahçesinde özgürce dolaşmakla aynı tadı vermişti bana. En çok da kendimi bir inci gibi hissettirmişti. Senin kabuğuna sımsıkı tutunmuş bir inciydim. Artık ruhumun senin kanatlarının altında esme vakti gelmişti. Rengârenk dünyamızın bahçesinde sesinle suluyordum içimdeki çiçekleri. Gülüşlerinin arkasına saklanmış dallardan kiraz topluyordum. Yaz yağmuru yağıyordu pırıl pırıl güneşle. Ellerimi açıp avucumun içine düşen damlalarda arıyordum seni. Sonra elimden kayıp gidiyordu o damlalar ama bir de bakıyordum, yanımda sen duruyordun öylece. Kıymet bilme vakti tam da şu an. Ellerim tekrar gökyüzüne açıldığında içimden binlerce şükür kuşu göğe yükseliyordu. Çıkacak hiçbir aksilik bu hâlin kıyısına vurmazdı. Kendimi kabul edememekten başka da bir aksilik çıkmazdı genelde zaten. Alışmıştım bu aksiliğe. Ancak içimdeki bu seviyor olma hissi her şeyi bir anda tersine çevirebilmeye yetiyor işte. Ne olursa olsun sevgimi çok seviyorum. Seni seviyor olmayı çok seviyorum. Bununla barışığım. Dilersen seni benimle daha yakından tanıştırayım.

Ben, beni sevmenin peşine düşmüş biriyim... Bana bunu ne öğretecek, kim öğretecek bilmiyorum. Ama biliyorum ki aynadakinin hiçbir suçu yok. İçimdeki çocuk sevilmeyi çok hak ederdi. Pes etmememin en büyük nedeni ona bu sevgiyi bir gün bile olsa gösterebilme hayalim. İnanıyorum ki bir gün onu da en az seni sevdiğim kadar sevebileceğim. Şimdilik uyuttuğum hayalleri uyandırıp büyütmeye çalışıyorum. Tek başıma bir yolculuk gibi görünse de içimde milyonlarca sevgi ile onları besliyorum. Meyvesi ne olur, bunun bir önemi yok ama nasıl büyüdüğü benim için çok daha önemli ve unutulmaz olacak. Çünkü geçtiği yolları unutan, yolun sonunda kaybolur. Ben kaybolmayacağım. Şimdiden yarın rüyamda seni görmenin planını yapıyorum. Bir sonraki maceramızı sen yazacaksın ama. Ben şekersiz kahvemi yudumlarken sen de ne yazacağını düşün istersen. Kolay gelsin sevdiğim.

BEŞ PERDE, TEK AYNA (Zuhur-u Yusuf)

FATİH YILMAZ

1. PERDE: KUYU

Düşersin kendi kuyunun bilinmezliğine,
Karanlıkta boğulur sesin.
Yalnızlık bir battaniye gibi sarılır üstüne.
Dinlersin...
İçindeki fısıltıların,
Derinliğe akışını...
Haset çanları çalsa da on bir yıldızdan,
Duymazsın belki ama hissedersin
Ken'an'daki o güneşin feryadını:
Ya esefâ...
Ya esefâ alâ Yusuf'a!

2. PERDE: GÖZLER

Köleleşir aşka Yakub'un gözleri,
Artık sadece güzele odak.
Şahte kanlı gömleklere değil,
İçindeki sönmeyen kokuya
İnciler akıtarak...
Beyaz bir perde çekilir dünyaya;
Görmek, artık nurlu bir gömlek,
Ve beklemek,
Kendi karanlığında Yusuf'u bulmaktır.
Ken'an bir gurbet olur,
Gözyaşı bir lisan...
Ya esefâ...
Ya esefâ alâ Yusuf'a!

3. PERDE: KİLİTLİ KAPILAR

Yedi kapı kilitlenir üstüne,
İçinde o ateşten Züleyha:
"Haydi gel" der, "yakalım Mısır'ı!"
Ayak seslerin yankılanır
Karanlık odalardan.
Kaçarsın kendinden, kapılara çarparsın,
Gömleğin yırtılır arkadan.
Bir iffet bayrağı dikilir asırlara;

Zindan, daha aydınlık gelir saraydan.
Ve bir feryat yükselir Ken'an'dan:
Ya esefâ...
Ya esefâ alâ Yusuf'a!

4. PERDE: RÜYA VE TESLİMİYET

Diz çöker içindeki Firavun,
Mısır'ın tahtı sarsılır kibrinden.
Yedi semiz hasletini yutarken yedi zayıf korkun,
Kıtlık kapına dayanır...
Rüyaların dilsiz kalır sarayda;
Tacın bir yük, tahtın bir zincir olur.
Sığınırsın o zindandaki nura,
Benliğinin son kalesidir bu teslimiyet...
Çözülür rüyanın mühürü,
Aziz olur benliğinde ki Yusuf Mısır'a.
Biter yedi yıllık o kuraklık,
Bereket, Yusuf'un elinden dökülür ruhuna...

Ve artık vuslat zamanı gelir;
Açılır gözler, Yusuf'a varır menzil.
Kalbimizle Hû, dilimizle:
Merhabâ...
Merhabâ alâ Yusuf'a!

SON PERDE: AYNA

Şimdi bak aynadaki o kuyuya:
Yusuf sensin,
Yakub sen.
Züleyha senin içinde,
Firavunlaşan sen...
Mısır can evindir,
Ken'an hasretin.
Ve kuyu...
Kuyu senin aslındır.
Ya esefâ...
Ya esefâ alâ Yusuf'a!

CAMIN ARDINDAN GÖRDÜKLERİM

TUĞBA ERGEN

Bir otobüs yaklaşıyor durağa. Eskimiş ve yıpranmış tekerleri yavaşlıyor; otobüs birkaç adım ilerimde duruyor. Eskisi kadar genç olmadığımdan bu otobüse binmem gerek. Kapının önünde pek de uzun sayılmayacak karışık bir kuyruk oluştu bile. Sıram geldiğinde arkamda duran yaşlı kadına öncelik veriyorum. Biraz tozlu ve eski koltuklardan cam kenarında olanına yerleşiyorum. Pek konforlu değil ama dert etmiyorum. Ne de olsa yol kısa sürecek. Birileri kımıldadıkça koltukların her birinden farklı bir toz bulutu kalkıyor. Nefes almak güçleşmişken şoför otobüsü ilerletiyor. Açık camlardan dolan rüzgâr yolun temiz havasını içeriye taşıyor. Yanımdaki kapalı camdan dışarı bakıyorum. Arkamda oturan gençler sınavlarından, aşklarından ve ailelerinden bahsediyorlar. Gencecik olmalarına rağmen dertten sırtları iki büklüm olmuş. Omuzlarında kendilerinden katbekat büyük yükler var. İçim sıkılıyor; dışarıyı izliyorum…

Düşünüyorum… Bu gördüğüm insanların ne dertleri var? Yüzünü gördüğüm ve görmediğim kaç insanla aynı dertleri paylaşıyorum? Aynı kanı, soyu paylaştığımız insanları tanıyoruz da neden aynı derdi paylaştıklarımız bize bu denli uzak? Düşününce aynı aileden gelenler bile aynı derde sahip insanlar kadar iyi anlaşamaz. Derttaşlar birbirinin dilinden anlar, hayatlarının bir parçasını paylaşmış olurlar. Buna rağmen ne kadar yabancıyız bizi anlayacak insanlara. Tanımak isterdim her birini. Gözümü camdaki yansımamdan çekip yoldaki insanlara bakıyorum. Bir simitçi, tepsisini önündeki tahta bacaklara yaslamış etraftakilere sesleniyor. Yüzünde bir yorgunluk var ki buradan hissediliyor. Bu adam belki de bu soğuk havada evine birkaç kuruş götürebilmek için dışarıda. Ardından bir baba görüyorum. Elinden tuttuğu küçük kız çocuğu bir şeyler anlatıyor ama adamın ilgisi ondan yana değil belli ki. Çocuğu tuttuğu eliyle hızlıca çekiştirerek büyük adımlarla ilerliyor kaldırımda. Kaşları çatık ve gözleri kısık. Çocuğun üzerinde de kendi üzerinde de bu havaya uygun olmayan ince ceketler var. Belki de bu adam bu yüzden bu kadar kızgın. Bu koşullarda yaşamak zorunda kaldığı için kendisine kızıyordur belki. Kızını, kendisi gibi olmaması için okula götürüyordur diye düşünüyorum. Tabii, bunca kötü senaryo bir yana, belki sadece okula geç kalmışlardır. Acele ile evden çıkınca mont giymemiştir ve uyanamadığından kaşları çatıktır.

Her durakta insanları net görme sürem de artıyor. Bu nedenle gözlerimi dört açmış etrafı inceliyorum. Çevredeki en az ilgi çekici insana bakıyorum ve tahminlerde bulunuyorum. Şu an ne düşünüyor? Hayatı boyunca neler yaşamıştır? Hepsini kafamda cevaplıyorum. Durakların birinde yan yana sıkışmış ve kol kola girmiş üç genç kız var. Hepsinin yanakları makyajlarından, burunları ise soğuktan kızarmış. Süslü kabanları ve uğraşılmış saçlarıyla cam vitrinlerde saklanan porselen bebeklere benziyorlar. Birbirlerine yaklaşıp bir şeyler

konuşuyor, ardından hemen bir kahkaha patlatıyorlar. Bu kez arkalarında oturan kadın dikkatimi çekiyor. Genç kızlar kadar klasik bir güzelliği yok. Makyaj dahi yapmamış. Gözlerinin altından başlayıp burnunun üzerinde birleşen çilleri ve koyu kahve saçlarıyla çok güzel duruyor. Gözleri kızarmış. Muhtemelen soğuktandır ama âdetim bu; yine bir şeyler uyduracağım. Bu güzel kadın durakta olduğu gibi yalnız ve tek başına bırakılmış bence hayatta. Tıpkı benim gibi. Kendi kendine yetmeye çalışırken bazen yenik düşmüş. Şimdi de yalnızlığın verdiği hüzünle, başını yaslayacak bir omuz düşlerken gözleri dolmuştur.

Otobüs ilerlerken bir berber dükkânı görüyorum. İçerisi yeni mobilyalarla döşenmiş. Bundan dolayı buranın yeni açıldığını varsayıyorum. Berber kapıya yaslanmış, etrafa bakınıyor. İçeride iki yaşlı adam sohbet ediyor. Belki maaşlarını almış olmanın mutluluğunu yaşıyorlar. Berberin bakışlarına bakılırsa bu dükkânı borç harç içinde açmış. Dükkânın az ilerisinde yan yana yürüyen birkaç polis ilişiyor gözüme. Günde onlarca hikâye duyan polisleri görünce uyduruk hikâyelerime gülüyorum belli belirsiz. Onların bunca işi varken, dünya bu denli karışmışken benim yaptığıma bakın. Kimler neler çekiyor da ben burada camdan bakıp iç çekiyorum. Bu kez kendimi düşünüyorum. Büyük bir acım, kaybım yoktur benim. Ancak içimde biriken ufak acılarla ve yalnızlıklarla doluyum. Camdaki yansımama bakıyorum. Bir iç çekiyorum. Dert bu, hep var olacak. Kaç yaşında geleceği, ne zaman gideceği belli olmayan bir bela. Geldiğinde seni yiyip bitirene dek asla terk etmeyen bir veba. Ölümüne dek yanında olacağına ant içmiş gibi dayanıklı bir duruşu vardır her zaman. Dostlarından ve hatta annenden, çocuğundan bile daha sadıktır dert sana. Derdimi seveceğim. Ne de olsa ömrüm boyunca o hep yanımda olacak. Zaten ondan başka da kimsem yoktur benim. Neyse… İneceğim durağa geldim. Dertlerimi de yanıma alıp iniyorum. Otobüs gözden kaybolana kadar hep beraber gidişini izliyoruz.

ATEŞKES
KİRAZ BAYRAM

Gün ışırdı dağlar ardından,
Sonlu uykulardan kalkardım.
Sabah serinliği değerdi içime,
İçim dışım buluta keserdi;
Mavinin enginliğine
Kısraklarımı salardım.
Sis çözerdi yelelerini,
Tozlarında akardım.

Öğlen kırbaçlardı güneş tenimi,
Sesler sancırdı içimi
Kısraklarım terden sırılsıklam,
Nefesleri yangın gibi,
İnat sızardı sağrılarından.
Umudumu toprağa mıhlardı nalları,
Toprak kabarırdı altında,
Gölgem bile yetişemezdi onlara.
Teslim olmazdım.

İkindi çekilirdi tehditler,
Kısraklarım kabullenirdi ateşkesi
Yorgunluk tutardı yelelerinden,
Rüzgârları dinerdi yavaşça,
Toynakları yalpalardı,
Sönük bir ışık kalırdı gözlerinde
Bakardım.

Akşam biterdi kavgalarım,
Karanlık inerdi usulca,
Kısraklarım susardı bir bir
Toynaklarını okşardı gururlu bir yenilgi.
Bakamazdım gözlerine
İçimde çökerdi günün ağırlığı,
Susardım.

BURSA ULU CAMİİ

SEYR-İ ÂLEM

FATMA SÜMER

Tarinin İzleri: Bursa Ulu Cami

Düşünüyorum bazen ki, bunu sık sık yapmamız gerekir; "İnsan bu dünyaya ne için geldi?" Hani diyor ya bir sözde; "Tanrı benimle ne kastetmiş olabilir?" Kierkegaard sormuş bu soruyu, kendini ararken... Aslında hepimizin kendine sorması gereken soru bu, kendini bulma yolunda...

Sahi dünyayı aradığımız kadar kendimizi aradık mı hiç?

Daha kendini bulamamış insan, ne bulmayı ümit ediyor bu dünyada?

Ya da, düşünmesi gereken diğer mühim bir husus; "Varlığımın sebebi ne olabilir?"

Bir ot, bir böcek bile sebepsiz yaratılmamışken... Allah insanı neden yarattı?

Halife demek temsilci demek, halife demek görevi sürdürmek demek. Muhteşem bir dengeyle yaratılmış yeryüzünde bu dengeyi korumak ve sürdürmek için sorumluluk almak ve yerine getirmek demek.

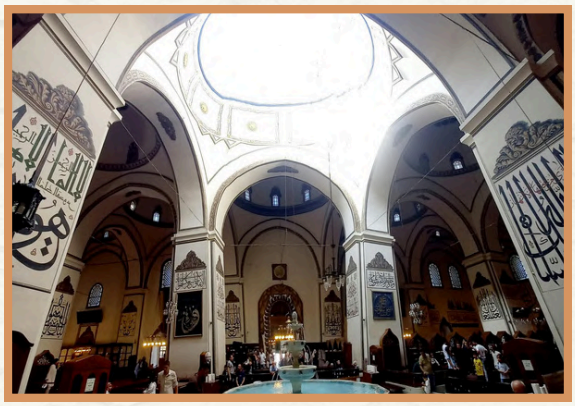
Bu konunun gezi hatıralarıyla ne alakası var diye düşünebiliriz. Ancak ben, günümüz insanının göz ardı ettiği bu görev ve sorumluluk bilincini, gezdiğim ve ziyaret ettiğim mekânlarda atalarımızın ne kadar güzel yerine getirdiğini görüyorum.

Ve bu mekânlardan biri de; tarihi, mimarisi, sanatı, hikâyesi ve manevi yönüyle insanı etkileyen, ruhuna sirayet eden, hemen hemen hepimizin gidip görmese de adını mutlaka duyduğu Bursa Ulu Cami... Bir Antalyalı olarak daha önce şiir programı için Bursa ziyaretim olmuştu ancak, Ulu Cami'yi görme fırsatım olmadı. Bu kez ise kısa da olsa bir günlük planlı bir ziyaret gerçekleştirdik. Planlı dedim ama bu da bir fırsatı değerlendirme sonucunda oluşan bir ziyaret. Zira büyüklerimizin deyimiyle hepimizin bir hayat meşgalesi var. Ve çoğu zaman bu koşturmacadan esasen gerekli olsa da ikinci plana ertelediğimiz birçok şeyi ömür geçip gidiyor ama yapamıyoruz. Biz de kızımızı Üniversiteye yerleştirmek için Eskişehir'e geldik. O kadar yolu geldikten sonra bunu değerlendirelim ve bir de Bursa ziyareti ekleyelim dedik. Yüzyılları aşarak bizlere kadar ulaşan Ulu Cami ziyaretimiz işte bu şekilde gerçekleşti. Bu ayrıntıya girmemin sebebi, hayatın yoğunluğu bitmiyor. O yüzden bulduğumuz küçük fırsatları değerlendirmek açısından fikir olsun istedim.

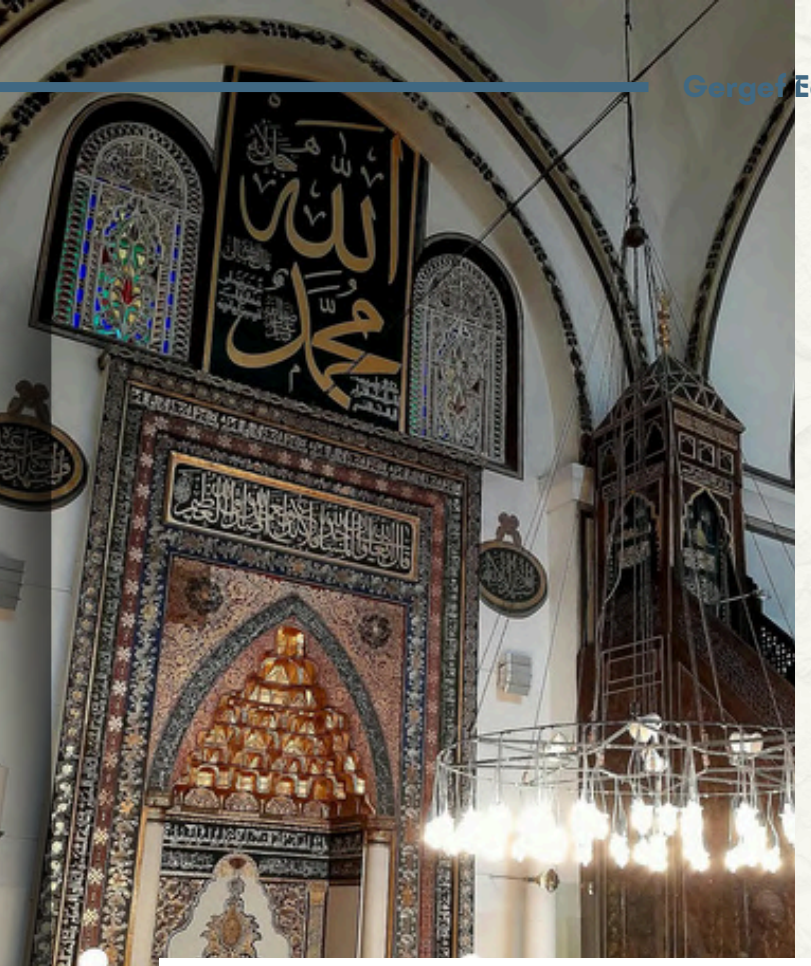
Ecdadımız sadaka-i cariyeye, yani kalıcı esere oldukça önem vermişler. Cami, köprü, çeşme gibi yapıtların birçoğu yüzyıllar boyunca insanlığa hizmet etmiş ve hâlâ etmekte. Bursa Ulu Cami de bunlardan biri.

Camii anlatılan ve bize kadar ulaşan bilgilere göre Yıldırım Beyazıt tarafından 1396 ile 1400 yılları arasında yaptırılmış. Anlatıldığına göre Yıldırım Beyazıt Niğbolu seferine çıkarken "Eğer bu seferden zaferle dönersem yirmi cami yaptıracağım." der. Allah cc. zafer nasip eder ve Yıldırım Beyazıt vaadini yerine getirmek ister. Aynı zamanda damadı olan ulemadan Emir Sultan'a bu düşüncesini açtığında, Emir Sultan küçük küçük yirmi cami yaptıracağına yirmi kubbeli büyük bir cami yaptırmasını tavsiye eder.

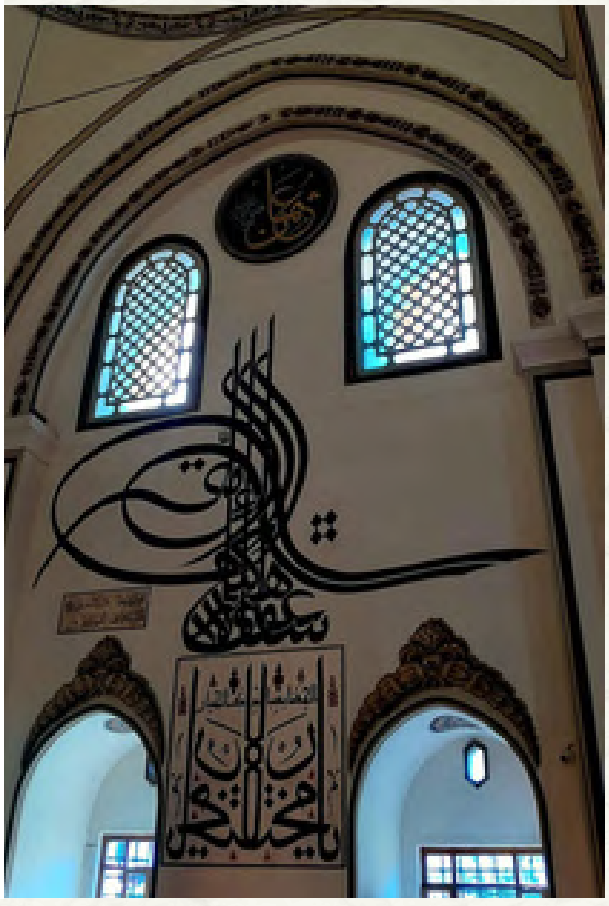

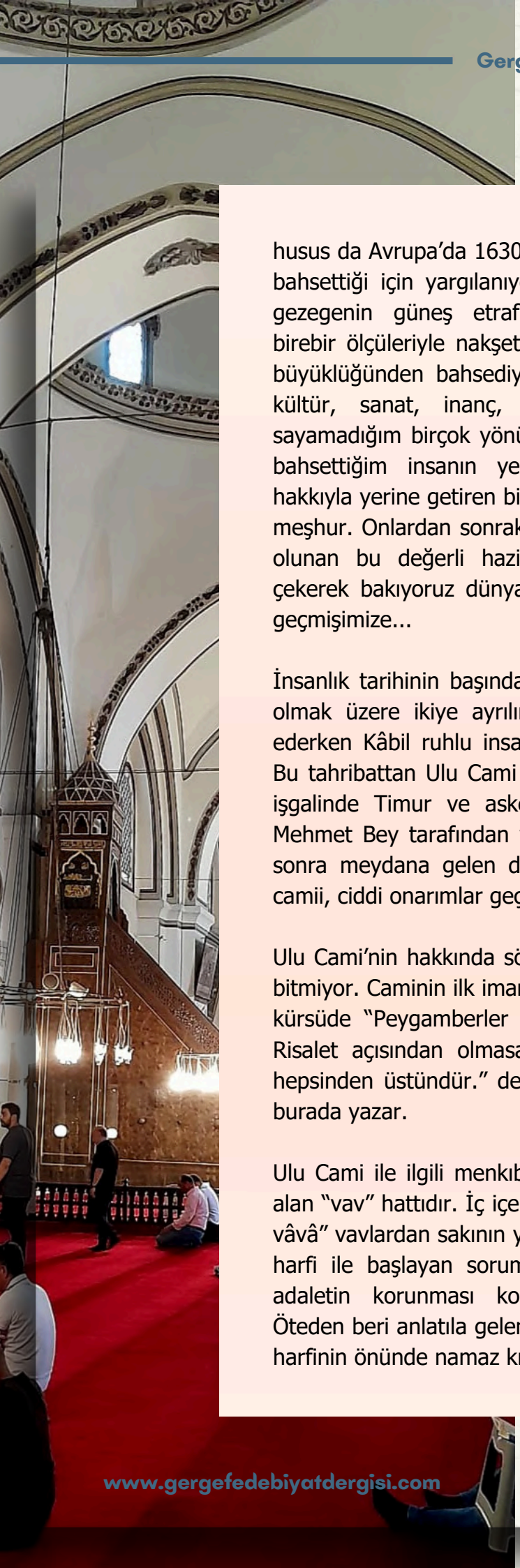
Padişaha bu fikir mantıklı gelir ve cami için çalışmalar başlatılır.

Bizlere ulaşan bilgilere göre caminin mimarının Ali Neccar ya da, caminin haziresinde kabri bulunan Hacı İvaz olduğu söylenmektedir.

Yaklaşık 5000 m² alana dikdörtgen şekilde inşâ edilen cami, çok ayaklı cami yapıtlarının anıtsal bir örneğidir. Caminin iki minaresi bulunmakta. Bu minarelerden batı tarafta olan Yıldırım Beyazıt zamanında yaptırılmış, doğu taraftaki ise Çelebi Mehmet zamanda yaptırılmış. Cami duvarları kesme taşlardan, her bir cephesi 2 buçuk 3 m aralığında, farklı kalınlıkta inşâ edilmiş. Mimari özelliğinin yanı sıra camide dikkat çeken ve farklı kılan çok sayıda unsurlar var. Örneğin caminin tam ortasında bulunan şadırvan... Rivayete göre caminin yapılacağı yer belirlendikten sonra arazide mülkü bulunan kişilerden bu mülkler satın alınır. Ancak yaşlı bir kadın ne yapsalar da evini satmaz. Kadını evine dokunmazlar ama caminin yapımını da başlatırlar. Caminin yapımı biter ama yaşlı kadının evi hâlâ caminin tam ortasında durmaktadır. Üç beş sene sonra yaşlı kadın vefat eder ve varislerinden yer satın alınır. Evin olduğu yere, yani caminin tam ortasına şadırvan yapılır.

Caminin minberini ise, üzerine oyulan isimden anlaşıldığı üzere Hacı Abdülaziz oğlu Mehmet adında bir kündekâri ustası yapmıştır. Sanatkâr Selçuklu oyma sanatının yanı sıra Osmanlı izlerini de minbere yansıtmış. Bizleri hayrete düşüren diğer bir

husus da Avrupa'da 1630'larda Galileo galaksi sisteminin varlığından bahsettiği için yargılanıyordu. Oysa sanatkârın bu minbere dokuz gezegenin güneş etrafındaki dizilişlerini yörüngeleriyle birlikte birebir ölçüleriyle nakşettiğinde yıl 1399'du. Hani hep ecdadımızın büyüklüğünden bahsediyoruz ya, ecdadımız gerçekten ilim, bilim, kültür, sanat, inanç, ahlak, siyaset, adalet, merhamet ve sayamadığım birçok yönüyle büyük bir birikime sahipti. Hani başta bahsettiğim insanın yeryüzünü imâr etmesi hususunda bunu hakkıyla yerine getiren bir toplumdu. Ama insan kıymet bilmezliğiyle meşhur. Onlardan sonrakiler ve sonrakilerden sonra da bizler sahip olunan bu değerli hazinenin kıymetini bilemedik. Şimdi ise iç çekerek bakıyoruz dünyaya nam salmış ve silinmez izler bırakmış geçmişimize...

İnsanlık tarihinin başından beri insanlar Hâbil ruhlu ve Kâbil ruhlu olmak üzere ikiye ayrılır. Ecdadımız bir yandan yeryüzünü imâr ederken Kâbil ruhlu insanlar da tahrip etmeye devam etmişlerdir. Bu tahribattan Ulu Cami de nasibini almış. Önce Timur'un Bursa'yı işgalinde Timur ve askerleri tarafından, sonra da Karamanoğlu Mehmet Bey tarafından yakılarak ve yıkılarak tahrip edilmiş. Daha sonra meydana gelen deprem ve yangında büyük ölçüde yıkılan camii, ciddi onarımlar geçirerek yenilenmiştir.

Ulu Cami'nin hakkında söyleyebileceğimiz ayrıntılar elbette bunlarla bitmiyor. Caminin ilk imam hatibi Süleyman Çelebi'dir. Bir gün vaizin kürsüde "Peygamberler arasında fark yoktur." demesi üzerine, " Risalet açısından olmasa bile benim peygamberim fazilet olarak hepsinden üstündür." der ve yaklaşık bin beyit olan mevlid-i şerifi burada yazar.

Ulu Cami ile ilgili menkıbeler oldukça fazladır. Batı cephesinde yer alan "vav" hattıdır. İç içe geçen dört vav harfinin ortasında " İttakul vâvâ" vavlardan sakının yazar. Bundan kasıt vali, vezir, vekil gibi "v" harfi ile başlayan sorumluluk ve söz sahibi mesleklerde hak ve adaletin korunması konusunda dikkatli olunması gerektiğidir. Öteden beri anlatıla gelen inanışa göre ise Hızır aleyhi selam bu vav harfinin önünde namaz kılmıştır. O yüzden de insanlar burada

namaz kılmak ve duâ etmek için ayrı bir önem gösteriyor. Evet mekânlar ibadet yaparken insanın huşusunu arttırma konusunda etkilidir ki, tüm inanışlarda mekânlara önem verilir. Ancak duâ ve ibadetin kabulünü mekânlara bağlamak yanlıştır. Zira Allah cc. Bakara suresinde şöyle buyuruyor:" Eğer kullarım sana beni sorarlarsa, şüphesiz ben onlara çok yakınım. Duâ edenin duasına her zaman karşılık veririm..." Bize düşen güzel ve özel mekânlarda huşu ve ihlas içinde dua ve ibadetimizi yapmak ama dua ve ibadetin kabulünü de mekânlara bağlayan yanlış inanışlara da kapılmamaktır.

Evet Ulu Cami ile ilgili anlatılan daha bir çok ilginç menkıbe var ancak ben son bir tanesini de hatırlatarak bitirmek istiyorum. O da Hacivat ve Karagöz hikâyesi... Gerçekliği kesin değildir ancak öteden beri anlatıla gelen hikâyeye göre Hacivat ve Karagöz cami inşaatında çalışan iki işçidir. Birbirine karşı yaptıkları şaklabanlıklar herkesin hoşuna gider. Bu hâl ise cami inşaatının ilerleyişini engeller. Durum padişahın kulağına kadar gider ve bu iki işçinin idamına karar verilir. Herkes gibi onları çok seven Şeyh Küşteri ölümlerinin ardından Hacivat ve Karagöz'ün birer kuklasını yapar ve perde ardından oynatmaya başlar. Halk bunu çok sever. İlerleyen zaman içinde temsil, gölge oyununun başlangıcını oluşturmuştur. Tekrar belirtmek isterim ki bu hikayenin gerçekliği kesin değildir.

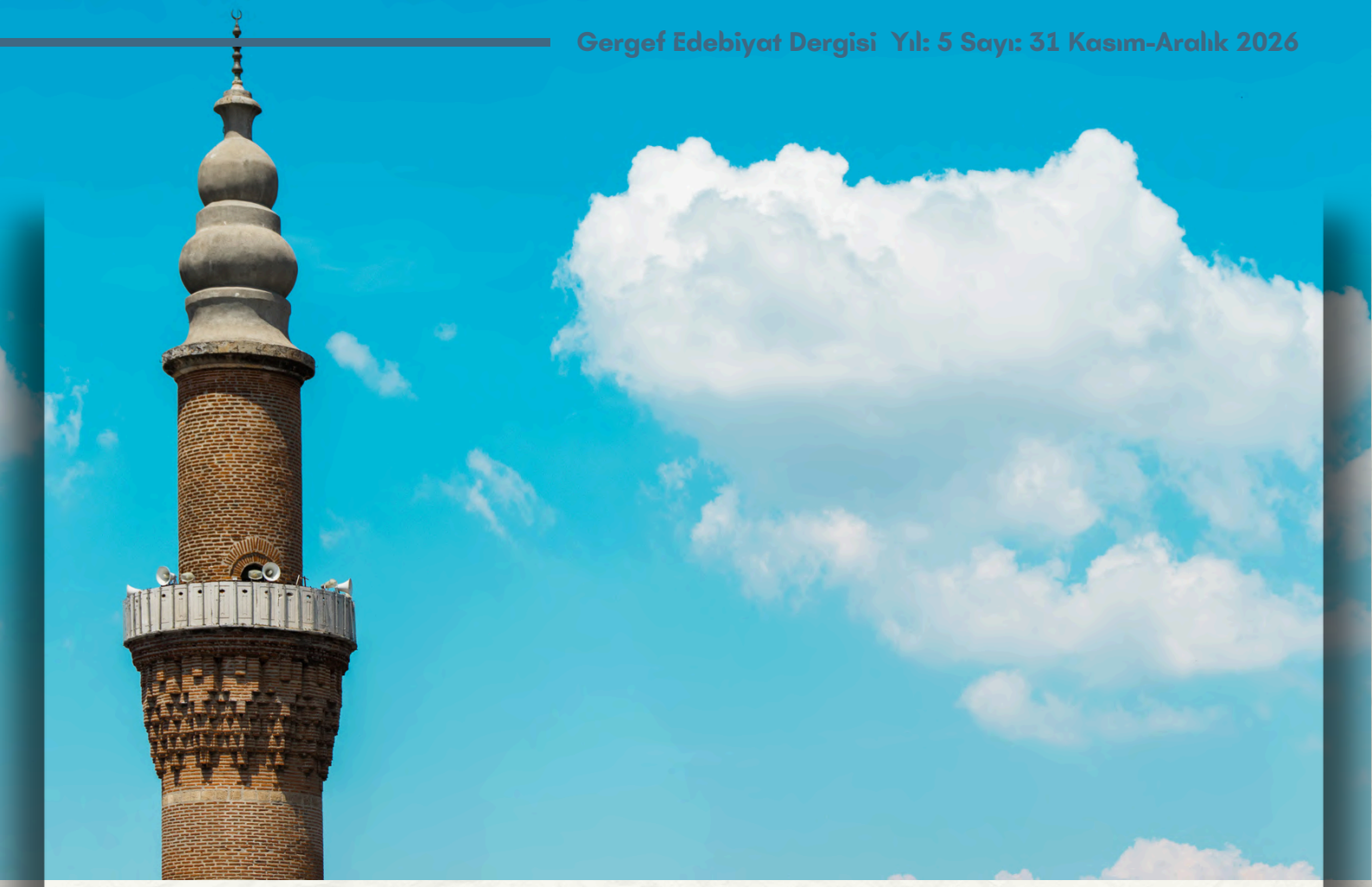
Bu kadar efsanevî hikâyenin ardından, ziyaretimden edindiğim bilgi ve gözlemlerime geçelim diyorum.

Eğer Bursa'ya özel aracınızla geldiyseniz en iyisi aracınızı bir otoparka bırakıp yaya olarak gezmek. Zira dar sokaklar ve yoğun trafikte çok zaman kaybedersiniz. Biz de öyle yaptık. Bursa'ın merkez ilçesi Osmangazi'de bulunan Ulu Camii günün her saati yoğun şekilde ziyaretçi alıyor. Caminin kuzeyinde, tarihi camilerin nişanesi sayılan, taş işçiliğinin en güzel örneklerimden, işlenmiş mermerden yapılmış, görkemli duruşuyla insanı hayran bırakan taç kapı bulunmakta. Doğu ve batı kapısının yanı sıra, sonradan Sultan için Hünkar Mahfili'ne açılan bir kapı daha yapılmış. Biz kadınların girişi için daha uygun olan doğu kapısından girdik içeri. Girer girmez insanın ilk gözüne çarpan Ulu Cami'yi diğer tarihi camilerden farklı kılan ve hikâyesini anlattığım tam ortadaki şadırvan oluyor. Ancak biz önce namazımızı ifa edelim diye sağ tarafta ahşap paravanlarla hanımlar için ayrılmış, büyükçe bölüme geçtik. Çünkü Ulu Cami'nin hanım ziyaretçileri de oldukça fazla.

İnsanın gözleri hemen duvarları süsleyen oldukça büyük boyutlarda hat levhalara takılıyor. Her birini okumak ve anlamlandırma isteği insanın ruhunu ve zihnini dünyadan koparıp bambaşka bir aleme götürüveriyor. Caminin duvarlarında 82'i levha şeklinde 192 adet hat yazısı bulunuyor. Bu yazılar birbirinden farklı 13 yazı karakteriyle, birçoğunun altında imzası olan 41 hattat tarafından yazılmış. İnsan bu hatlardan gözlerini alamasa da, daha görülecek çok şey var.

Ortadaki şadırvandan şırıl şırıl akan suların sesi ve yayılan serinliği her daim kendine çekiyor zaten insanı. Aynı zamanda daha önceleri açık olan yakın dönemde camla kapatılan şadırvanın üstündeki kubbeden gelen aydınlık, sözle tam anlatamadığım, çok farklı ama hoş bir ferahlık veriyor insanın ruhuna. Şadırvanın etrafına ahşap tırabzanlarla çevrili, yerden 60-70 cm yüksek mahfiller yapılmış. Hep diyorum ya toplum olarak adab-ı muâşeretimizi kaybettik diye. İşte burayı da saatlerce dinlenilen millet bahçesine çevirmiş insanımız. Kimisi meyve yiyor, kimisi gülüşe gülüşe sohbet ediyor. Şaşılacak durum ise bizim kendi inancımızdan, kendi kültürümüzden, kendi milletimizden insanların tarihi, milli ve dini mekanlarda nasıl davranması gerektiğini bilmezken, başka ülkelerden gelen turistlerin daha edepli ve saygılı davranması. Düzeltemediğimiz bir çok şeye neyse deyip geçerken bir yandan da dolaşmaya ve güzel mabedi gözümüzle, gönlümüzle, ruhumuzla özümsemeye devam ediyoruz.

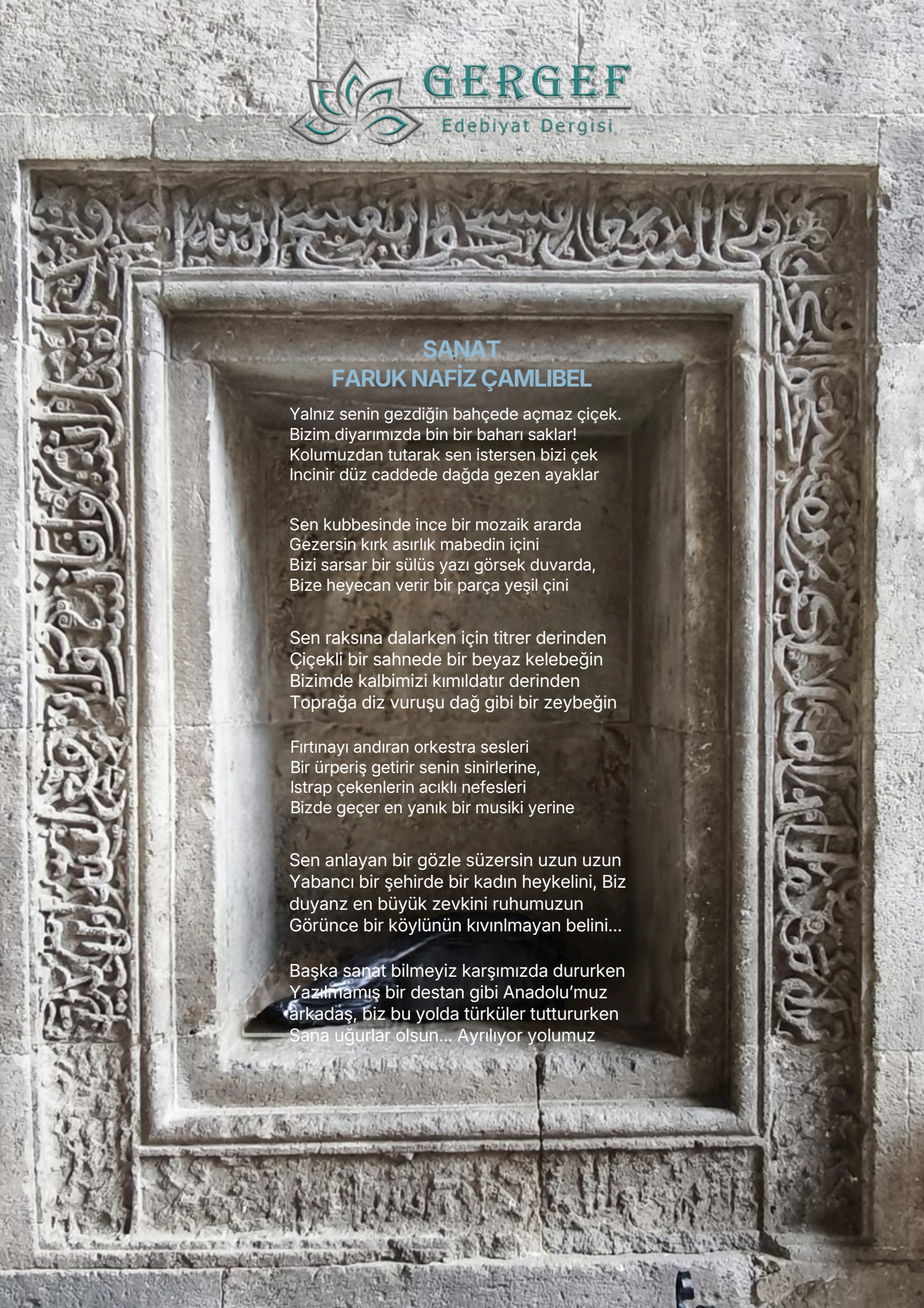
Her zaman ahşap ve taşa işlenerek katılan anlam cezbediyor insanı. Bunlardan biri de Selçuklu ağırlıklı olmak üzere Osmanlı izleri de taşıyan, delik işi ve oyma tekniği kullanılarak yapılmış, 14 basamaklı, girişinde kapı kanatları bulunan minber. Yazımın başında ayrıntısından bahsettiğim gezegen nakışlarını da bilince insan seyretmeye doyamıyor. Minberde ahşaba nakşedilen doyumsuz güzelliğin yanı sıra, kürsüde de taşa nakşedilen sanat insanı kendine hayran bırakıyor. Tek parça mermerden oyulmuş vaaz kürsüsünün üzerine bir buket gül ve " Disem muayyende arş asa sezadır. Ne rana kürsi dilkeş edâdır." şeklindeki beyit nakşetmiş. Farsça bu beytin anlamı şu şekilde: "Bu kürsü için Arş (Allah'ın tahtı) gibi desem yeridir / Ne güzel, gönül çekici, nazlı bir kürsüdür". Ah insan diyorum. Bu gün bilimin, kültürün ve sanatın en üst düzeye çıktığını düşünürüz ama eskilerin sanatı, kültürü ve dönemindeki bilime hayran olmaktan da kendimizi alamayız. Kendi kendimiz için istemsizce yaptığım bu serzenişin ardından çok kıymetli bir ayrıntıyı da aktarmak istiyorum. Bursa Ulu Cami'ye varlığıyla değer katan bir başka şey ise Kâbe örtüsüdür. Yavuz Sultan Selim Mısır seferinden sonra Kâbe'nin örtüsünü İstanbul'dan gönderilen örtü ile değiştirmiş, eski örtüyü getirerek bizzat kendi elleriyle Ulu Cami'ye aşmıştır. Zaman içinde yıpranan örtünün rengi solmuş, üzerine nakşetmiş ayetler görünürlüğünü kaybetmiş olsa da, şu anda hâlâ doğu kapısı tarafında cam bir stantta muhafaza edilmektedir. Kâbe örtüsünün hemen üstüne asılmış olan hat levha Sultan II. Mahmud imzasını taşımakta. Levhada "Allah size insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder." anlamına gelen Nisa Suresi 58. Ayeti yazmakta. Bir padişahın bu ayeti yazmış olması ne kadar güzel. Başta bahsettiğim gibi insanın varlığının nedenini sorgulaması, cevabını bulduktan sonra da, dine, inanca, ahlaka ve yaşama dönüştürmesi işte aslolan budur. Zira hayat bilinçsizce yaşanacak kadar önemsiz değil. Ama ben bu mabette de gördüm ki, bizim toplumumuz hayatı cahilce yaşıyor. Daha önce de söylediğim gibi adab-ı muaşeretten yoksun bir toplumuz. Nerede nasıl davranacağımızı bilmiyoruz. Sahip olduğumuz inancı nasıl yaşayacağımızı da bilmiyoruz. Bu cümleleri kurmama sebep olan şey ne mi? Cami gerçekten kalabalık bir ziyaretçi akınına uğruyor. Caminin içi kadınlı erkekli bir mahşer yeri gibi. Buna rağmen kadınlar için paravanlarla bölünmüş bir kadın bölümü ayrılmış. Elbette bu bölümde onlarca kadın namaz kılıyor. Ancak bir kısım kadın da o kadar kalabalığını ortasında etraftaki onlarca erkeğin tam ortasında, caminin farklı yerlerin-

de namaza duruyor. İbadeti sadece yapmış olmak değil, erkanına ve fıkhî kurallarına uyarak yapmaktır aslolan. İbadetin kabulünü sağlayan kuralına ve adabına uyarak, inanç, ihlas ve huşu ile yapmaktır, bir caminin, bir ibadethanenin neresinde gerçekleştirdiğin değil. Mâalesef bilinçsizlik bizim hayallerimizi ve amaçlarımızı değiştirmiş. Bir yandan dünyalık yaşamımızı süsleyen ev, iş, araba, eşya, kıyafet, yeme-içme, vs. materyallerin eksiksiz, mükemmel olmasını istiyor ve bütün hayatımızı da enerjimizi de bunun için tüketiyorken öte yandan bâkî kalacak kulluk görevlerimizi, dünyalık olarak ahirete götürebileceğimiz tek şey olan insanî hasletlerimizi (sevgi, merhamet, iyilik, yardımlaşma, hoş görü vb.) ihmal ettiğimiz gibi, yapıyorsak da özensiz, öylesine yapıyoruz. Yazımın başında bahsettiğim konu; "İnsanın ben bu dünyada neden varım?" sorusu. Bu soruyu sık sık kendimize sormalıyız. Varlığımızın sebebini tekrar tekrar düşünmeliyiz. Zîrâ insanı diğer varlıklardan ayıran ve üstün kılan özelliği aklı olması. Yani düşünebilmesi. Bizim ise hayatı akışa bırakıp en az yaptığımız şey düşünmek... Oysa Rabbimiz bunu unutmamamız ve önemini kavramamız için Kur'an'da defalarca hatırlatır bize: "... siz hiç düşünmez misiniz" " akletmez misiniz" diye...

Evet... Bursa Ulu Cami bana tarihîn, kültürün, sanatın, estetiğin, ecdadın ve bıraktığı eserlerle bir insan dünyada nasıl yaşamalıdırın önemini hatırlattıktan sonra, düşünmenin ne kadar kıymetli olduğunun tekrar bilincine varmamı sağladı. Heybeme aldığım bu duygu ve düşüncelerle, tekrar görüşmek temennisiyle ayrıldım Ulu Cami'den...

GERGEF
Edebiyat Dergisi

SANAT

FARUK NAFİZ ÇAMLIBEL

Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek.
Bizim diyarımızda bin bir baharı saklar!
Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek
Incinir düz caddede dağda gezen ayaklar

Sen kubbesinde ince bir mozaik ararda
Gezersin kırk asırlık mabedin içini
Bizi sarsar bir sülüs yazı görsek duvarda,
Bize heyecan verir bir parça yeşil çini

Sen raksına dalarken için titrer derinden
Çiçekli bir sahnede bir beyaz kelebeğin
Bizimde kalbimizi kımıldatır derinden
Toprağa diz vuruşu dağ gibi bir zeybeğin

Fırtınayı andıran orkestra sesleri
Bir ürperiş getirir senin sinirlerine,
Istrap çekenlerin acıklı nefesleri
Bizde geçer en yanık bir musiki yerine

Sen anlayan bir gözle süzersin uzun uzun
Yabancı bir şehirde bir kadın heykelini, Biz
duyanz en büyük zevkini ruhumuzun
Görünce bir köylünün kıvınlmayan belini...

Başka sanat bilmeyiz karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz
arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz